

Svet pleše

Na vsakem koraku smo tega dne na Dunaju občutili močnejši in nevsakdanji utrip življenja. Mesto je praznovalo. Dunajčani pa tudi številni obiskovalci iz drugih držav so v velikem pričakovanju potrpežljivo več ur čakali v vrsti za vstopnice. Zapali so velikemu umetniku in režiserju Williju Pettru, saj je bilo znano, da bo letošnja revija na ledu edinstveno doživetje za vsakogar. Povsem nov program z naslovom »Svet pleše« (Tanzende Welt) je na otvoritveno predstavo 23. januarja privabil v največjo dvorano v Ev-

ropi preko 12.000 ljudi. Glasbena spremljava pod vodstvom Roberta Stolza je močno dopolnila že tako bogati, približno tri ure trajajoči program. Vrstili so se številni umetniško izvedeni prizori, ki so gledalce vedno znova navdušili. Seveda so tudi reflektorji opravili svoje. Drsalci kot so Ingrid Wendl, Emmy Puzinger, Michele Colberg, Monique in Felix Heininger, Fernand Leeman, Helmut Loeffke in Hugo Dümler so želi še posebna priznanja. Dunajski reviji na ledu je prisostvovalo tudi 24 slovenskih novinarjev in fotoreporterjev. Zanimivo, da so

samo naši televiziji dovolili snemanje. Turistično in avtobusno podjetje Kompas iz Ljubljane je povabilo novinarje na ogled revije in s tem omogočilo poročanje iz revije. Enak program revije bo tudi v Celovcu. Že sedaj zbirajo Kompasove turistične poslovalnice na Bledu, Jesenicah in v Kranju prijave za ogled revije v Celovcu, ki se bo pričela 24. februarja in bo trajala vse do 9. marca.

Zveveča imena nastopajočih drsalcev bodo prav gotovo privabila v Celovcu številne obiskovalce z Gorenjske. — DRAGO KASTELIC.

**na no
pa ma**

Številka 4

Kranj
30. januarja 1965

Predzgodovinska »Sikstinska kapela«

14. septembra 1940 so otroci med igro odkrili sredi grmičevja na hribu Montignac, v pokrajini Dordogni, vhod v neko votlino. »V notranjosti«, so pripovedovali, ko so se vrnili v vas »so risbe«. Te »risbe«, ki so bile v resnici predzgodovinske slikarije, so danes eden najdragocenejših umetniških zakladov sveta, dan njihovega odkritja pa je eden najvažnejših datumov v vsej zgodovini človeštva. V Lascauxu je predzgodovinski človek, ki so ga vsi imeli za suroveža in bitje, ki se še ni osvobodilo svoje prvotne živalskosti, kakor vsem nam v posmeh zapustilo nad vse plemenito dediščino. Lescaux ne dopušča niti najmanjšega dvoma v to, da so bili naši predniki pred 30 tisoč leti izredni umetniki in da je njihova umetnost tako živa v izrazu in moderna v tehniki, da je njenim iznajditeljem zastal dih. Težko so verjeli svojim očem. Toda ni jim bilo dano dolgo občudovati to bogato zapuščino njihovih prednikov. Manj kot dvajset let po odkritju so se vrata Lascauxa zaprla. Slikarji, ki so dolga tisočletja kljubovale času, je grozil propad zaradi neke nenavadne plesni. Jasno je bilo treba zapreti ter poklicati na pomoč zdravnike in znanstvenike, ki bi ozdravili slikarije. Danes že zagotovo vemo, da jih bodo rešili, vrata v jamo pa bodo kljub temu ostala zaprta, ker bi se sicer bolezen lahko zopet pojavila. Bronasta vrata so se za trenutek odprla. Ogledali smo si zaklad, ki smo ga tako nenadoma in samo za kratek čas iztrgali temini. Osupnili smo in ostali brez besed.

Potem smo ga vrnili tišini in samotni noči.

Lascauxu preti nevarnost

Zaskrbljujoče šušljanje...

In potem kratka in jedrnata vest. Lascaux je bolan.

Stotine pretresljivih sporočil zgane Evropo, Ameriko in Azijo. Ves svet pozabi na svoje skrbi in hoče novic o bolniku, ki pripada dragoceni dediščini človeštva. Zdravstveno poročilo je oprežno: Lascaux je v nevarnosti.

Ministrstvo opozarja na pretečo nevarnost. Laboratoriji so pripravljene takoj priskočiti na pomoč. Znanstveniki brez besed zapuščajo svoje delo in prihajajo iz Pariza, Marseilla, Bordeauxa in Toulousea. Francija se z vso ljubeznijo sklana nad zglavjem dragega bitja. Nudi mu najbolje, kar ima: svoj um in svoje srce.

Drugo zdravstveno poročilo: bolezen zmaga. Že tako dvomljivo ravnanje se še bolj zamaja.

Dva kilometra od kraja Montignac v Dordogni se nad levim bregom Lozère dviga porasla

planota. Tam je zakopan zaklad. Jama, ki jo je v terciaru izdolbla od močnega deževja narasla reka, je podobna katedrali. Njena ladja, ki meri 30 metrov, se nadaljuje v kapeli. Brenil jo je imenoval: predzgodovinska Sikstinska kapela. Kakor vsaka bazilika ima tudi ta svojo skrivnostno grobnico: »Čarovnikove rove«. Jama je sveto mesto.

Cigava grobnica je to?

Sami smo. Klečimo. Oči so zaprte. Tišina se zgoščuje. Zrak je težak in nasičen z ogljikom. Zastruplja nas. Vлага prodira skozi obleko, živci drhtijo...

Narahlo odpremo oči. Na stenah z izmučenimi obrisi se igra svetloba žarometov, ki jemlje

Alta mirina dvoj nica - rešena

občutek prostornine in barv. Freske, ki so bile tako dolgo zakopane na dnu zgodovine, se nenadoma prebude. Ogromna množica konjev, jelenov, bizonov in bikov kipi na oboku, pod strogim in pazljivim očesom bajeslovne živali s tankimi rogovi, mačjim gobčkom in s trebuhom breje krave! Galop narašča. Kopita udarjajo sedaj v senco, potem zopet v svetlobo. Biki se s sklonjenimi glavami in upognjenimi rameni postavljajo po robu nevidnemu sovražniku.

In tam dalje je kapela. Stene se približajo druga drugi. Že sicer ozek hodnik postane še ožji. Z ramenom se dotaknem rdeče krave, ki se sunkovito obrne. Skupina kitajskih konj beži nekam na desno. Pred menoj, na zidu odhaja trop rusih ponijev. Malo dalje jih temna, sloka in sestradana krava priganja v fantastičen dir. Potem je tu še rjavkast konj, ki bo pravkar padel vznak. Na steni napada mož s ptičjo glavo, v stanju katepsije, bivola z razparanim trebuhom, ki pa je še vedno nevaren. Ptica opazuje miroljubnega nosoroga, ko zapušča mesta tragedije. Je mar to grob velikega preroka?

Rodila se je umetnost

Dr. Bauer nam je pripovedoval: »Po dolgih in naporih urah raziskovanj, ko zapuščam svoje instrumente, se me polasča neka čudna začaranost... Ne vem več, kje sem... Občutek imam, da sta čas in prostor izginila. Ko se zopet vrnem na površino, se mi vse okrog mene ždi čudno in nenavadno.«

Svežina slikarij je zaskrbljujoča. Jacques Mar-sat deček, ki je s svojimi tremi prijatelji odkril znamenito jamo, je našel v njej paleto predzgodovinskega slikarja. Na njej so bili še ostanki barve. Na zidu pa kažejo okameneli odtisi mesta, kjer je stal oder. Slikarji so s pomočjo svojih učencev zasadili v stene grobo otesana drevesna debela, nanje pa so z vravo pritrdili daske, to je predstavljalo oder za poslikanje obokanega stropa. Ustvarjali so v soju mamljive razsvetljave. Gorele so kamnite svetilke, napolnjene z živalskimi maščobami ali koščki odišavljenega lesa. Vse je ostalo tako, kot bi morali slikarji, zaradi neznanega vzroka, nenadoma zapustiti jamo.

Tukaj je bila pred 30.000 leti rojena umetnost. Slikarska šola, ki se ne more primerjati z nobeno! Korak za korakom lahko sledimo umetnikovemu napredku. V začetku se je posluževal vedno istih materialov: v širokih posodah, izdolbenih v kamen je zdrobil manganov oksid, ki daje črno barvo in železov, ki daje rdečo, rjavo in oranžno. Sprva je slikal sproti, kasneje si je napravil čopiše iz dlak in perja. Tretji način pa je bil, da je koščke barv nanesel kar neposredno na skalo, tako kot delajo danes slikarji, ki slikajo z ogljem. Barvo in mineralne okside je vedno pomešal z živalsko mastjo — bikovo ali jelenjo. Tako je dobil neke vrste testo. Natlačil si ga je v usta in ga skozi votlo kost izpihal na steno. Kasneje je iznašel neke vrste samokres, da mu ni bilo treba več uporabljati svojih ust. Njegova tehnika se je počasi izboljševala. In z njo tudi njegove risbe.

Vsa čarovnija Lascauxa je v tem, da so slikarji odkrili gibanje. Walt Disney vidi v njih predhodnika. Uspelo jim je predstaviti človeškemu očesu divjad v svojem naravnem gibanju. Najmanjšo prasko v skali, najmanjšo spremembo na gladki površini stene so znali uporabiti, da so še povečali življenja. Človek je svoj razum podaril oblikam in stvaritvam v jami.

Kdo so bili pravzaprav ti ljudje? Morda lovci na divjad, ki so jih vodili najnižji instikti? Njihove slikarije se zde kot čarovniški obred. Predzgodovinski človek je menil, da sled živali, ki jo lovi, pomeni, da jo sme ujeti. Znanstveniki, ki raziskujejo predzgodovino, mislijo, da so imeli njihovi davni junaki zelo razvito in zamotano miselnost. Bili so dosledni, kar zadeva dovršenost in popolnost. Potreben jim je bil ideal lepote, ki jih je dvigal iz revnih okoliščin. Čutili so potrebo posredovati svojo strast za lepim prostorom in časom. Stiri tisoč let so iskali. Srečavali so vsakovrstne ovire. Toda napredovali so. Imeli so neko družbeno ureditev. Z njo se je začela delitev dela, ki je bila nujna. Družba je morala to delo osebno prizadevati, da ga je razumela in da je sprejela nalogo hraniti umetnike, ki so ustvarjali zanjo.

Dovršeno slikarij v Lascauxu je povsem spremenila mit o primitivnem človeku.

TONCI JALEN
(Dalje prihodnjiki)

„(prelepa) GORENJSKA“ danes in včeraj

Osnutek plana: nezadostno

Deficit v naši zunanjetrgovinski bilanci, lanskoletni ukrepi v našem gospodarstvu in njihove posledice, težave z devizami in z uvozom reprodukcijskega materiala, s tem v zvezi pa prekinitev dela v kranjski tovarni gumijevih izdelkov »Sava« in napovedi drugih kolektivov, da se jim obetajo enaki ukrepi — vse to je le imelo nekaj pozitivnega: ljudje zdaj vedo, kaj je Jugobanka, vedo za sistem razdeljevanja deviz, za načelo odvisnosti uvoza reprodukcijskega materiala od izvoza svojih izdelkov itd. V zadnjih dneh sem že nekajkrat slišal po ulicah, gostinskih lokalih in v čakalnicah pri zobozdravniku v Kranju, na primer, naslednji avtoritativni stavek: »Ja, ko nam pa Jugobanka ne da deviz!« Preprosti ljudje, delavci, so se začeli zanimati za naše gospodarstvo — zdaj, ko je neposredno prizadet njihov žep, njihov standard, eksistenca.

To samo ob robu naši sedanji gospodarski situaciji, ki je močno kritična, o kateri na najrazličnejših forumih razpravljamo iz dneva v dan in pri tem iz dneva v dan delamo vedno iste in nove napake. Nekaj pa se je pokazalo prav v zadnjem času: bolj kritični postajamo, vse bolj se zavedamo, da so naši uspehi ali neuspehi stvar nas vseh in vsakega posameznika posebej, nič več tako slepo ne zaupamo tudi aktom naših najvišjih predstavniških in upravnih organov. Razprava pred sprejetjem zveznega družbenega plana je to pokazala, še bolj pa se morda to odraža v razpravah o osnutku republiškega družbenega plana za leto 1965 prav v teh dneh. Osnutek, ki ga je pripravil in predložil skupščini Zavod za gospodarsko planiranje SR Slovenije, doživlja v zadnjih dneh tako močno kritiko, da so ga nekateri skupščinski odbori sprejeli s preprosto ugotovitvijo, da je tako zanič, tako načelno, tako nerealno, da se o njem komaj splača govoriti in da je treba sestaviti novega.

Kje so garancije, da se ne bodo ponovile lanske težave?

Osnutek plana ne daje garancije, da se letos glede investicij ne bo zgodilo isto kot lani. Skupna vsota investicij, ki so v Sloveniji predvidene v znesku 280 milijard dinarjev, ne sodi v sklop načel o stabilizaciji našega gospodarskega razvoja. Razlika je le v tem, da se je vir financiranja investicij spremenil — večjo vlogo imajo gospodarske organizacije.

Tako so pred dnevi ugotovili na seji predsedstva Gospodarske zbornice okraja Ljubljana. Predsednik zbornice Janez Nedog je med drugim rekel:

Proгноza investicij v osnutku plana je taka, da jo ne moremo smatrati kot prispevek k stabilizaciji gospodarstva. Sedanja stopnja našega gospodarskega razvoja takega plana ne bi prenesla. V osnutku plana kritiziramo predvideno razdelitev 15% obveznega posojila in predvideno uporabo sredstev iz prostovoljnega združevanja. Zakaj? Trdimo, da je tak način zbiranja sredstev špekulativen. To je dejansko težka obsodba, toda s takim načinom financiranja ne moremo naprej, ker bomo osiromašili velike gospodarske potencialne. Gospodarstvu pobiramo denar s posojilom in oročanjem, potem ga pa vračamo

v gospodarstvo po nekih subjektivnih, nepreštudiranih kriterijih. Po politiki ekstenzivnega investiranja investiramo v nove objekte. To je največja napaka osnutka plana. Malo investicij je predvidenih za usposobitev starih kapacitet, za odpravljanje ozkih grl, za preorientacijo na izvoz, za usposabljanje notranjih rezerv — to pa ni prispevek k povečanju produktivnosti dela. Tisto, kar osnutek plana govori o povečanju produktivnosti dela, je navadna parola.

V osnutku plana pa piše:

Osnovni cilj gospodarske politike v letu 1965 bo odločna usmeritev na stabilizacijo gospodarskega razvoja.

Sporno vprašanje: razdelitev investicijskih sredstev

Stabilizacijo gospodarskih gibanj naj bi omogočilo zmanjšanje realnega obsega investiranja, potrošnja sredstev pa bi morala biti usmerjena predvsem v tiste dejavnosti, ki so v dosedanjem razvoju zaostajale in povzročale neskladnosti v proizvodnji. To se nanaša predvsem na energetiko, proizvodnjo reprodukcijskega materiala in na kmetijstvo. Zaradi ekonomskega položaja delovnih organizacij v teh in v nekaterih drugih dejavnostih, ki same ne bodo razpolagale z zadostnimi sredstvi, se v planu predvideva, da se z združevanjem sredstev delovnih organizacij in z bančnimi sredstvi (kreditir) zagotovi naložbe v njihova osnovna sredstva. Pričakovati je bilo, da bodo sredstva iz 15% republiškega obveznega posojila prvenstveno namenjena za investicije v področje energetike in premogovnikov. Iz gradiva pa je razvidno, da so ta sredstva namensko usmerjena za pokritje obveznosti, ki izvirajo iz kreditov, odobrenih iz sredstev odpravljenega DIF, in za nadaljevanje graditve objektov na področju kmetijstva in turizma, ki so se v letu 1964 financirala iz sredstev tega sklada. Del sredstev pa je namenjen za kreditiranje prometa in za izgradnjo pomembnejših objektov republiškega pomena z negospodarskega področja. Prav tako se bodo dospele anuitete uporabljale za intervencije pri financiranju tistih dejavnosti, katerih razvoj bo zagotavljal odpravo temeljnih strukturnih neusklajenosti v gospodarskem in družbenem razvoju. Prostovoljno združena (v banki deponirana) sredstva delovnih organizacij pa se bodo uporabila za izgradnjo elektroenergetskih objektov in za izgradnjo surovinske osnove ter za modernizacijo in razširitev premogovnikov.

Cilj: manj novih delavcev in večja produktivnost

Nadaljne pripombe k osnutku plana gredo na račun zaposlovanja delovne sile. Eden izmed činiteljev namreč, ki so lani neugodno vplivali na neusklajen gospodarski razvoj, je bilo nedvomno tudi ekstenzivno zaposlovanje delovne sile. Smernice resolucije in družbeni plan predvidevata razvoj gospodarskega sistema v letu 1965 v tej smeri, da bo na povečanje proizvodnje vplivala predvsem večja produktivnost dela, dosežena z intenzivnejšim zaposlovanjem obstoječe delovne sile. Če vzamemo to ugotovitev kot načelo naše gospodarske politike, potem je nesprejemljivo predvidevanje osnutka republiškega plana, da se bo število zaposlenih povečalo za 3,6%, pri tem pa znaša priliv novih generacij v aktivno prebivalstvo komaj 1,6%. To pomeni, da istočasno, ko govorimo o intenzivnem zaposlovanju delovne sile, predvidevamo večjo zaposlitev kot znaša naravni prirast novih generacij

v aktivno prebivalstvo, kar pomeni iskanje dodatne delovne sile izven republike. Družbeni plan naj bi predvidel povečanje zaposlenosti samo v okviru normalnega prirasta. To še tembolj zato, ker se priliv delovne sile iz drugih republik nanaša na nekvalificirano delovno silo za potrebe gradbeništva. Če pa upoštevamo nujno zmanjšanje novih investicij in to, da se bodo investicije letos nanašale predvsem na finalizacijo že začelih gradenj (kar bo zahtevalo zaposlitev kvalificirane delovne sile), je predvideni odstotek povečanja zaposlenosti tembolj nerealen. Planiranje visokega porasta zaposlenosti lahko povzroči samo novo gibanje prekomernega zaposlovanja delovne sile, kar ima lahko iste posledice kot lani — namesto intenzivnega ekstenzivno zaposlovanje delovne sile, kar bi seveda negativno vplivalo na porast produktivnosti. Intenzivno zaposlovanje delovne sile pa narekuje — kot pogoj za povečanje produktivnosti dela — da je potrebno predvsem bolje urediti zaposlovanje že obstoječe delovne sile.

Kmetijstvo spet potisnjeno v ozadje

Pripomb na osnutek plana je še precej. Omenimo samo še ugotovitve poslancev odbora za kmetijstvo in gozdarstvo pri republiškem zboru skupščine SRS, češ da je kmetijstvo v predlogu plana obravnavano precej enostransko, brez upoštevanja dejanskega položaja, v katerem je ta gospodarska panoga. Poslanci se ne strinjajo z oceno v predlogu plana, češ da obstajajo vsi osnovni ekonomski in materialni pogoji za nadaljnjo rast kmetijske proizvodnje. Ugotovili so, da se bo investicijska izgradnja v kmetijstvu znatno zmanjšala, če bodo obveljala sedanja predvidevanja. Zmanjšani obseg investicij, ki naj bi po uradnem predlogu plana znašale 17,5 milijarde dinarjev, pa ni pogoj za uspešen razvoj kmetijstva letos. Kmetijstvo se namreč kljub vsem ukrepom še vedno nahaja v težavnem položaju zaradi prezadolženosti kmetijskih organizacij in zaradi nekaterih še vedno neusklajenih cen. Predlog plana predvideva tudi povečan obseg kooperacije s kmeti, čeprav ni urejen sistem kreditiranja kooperacije, brez katerega si je težko zamisliti uspešen razvoj proizvodnega sodelovanja s kmeti. Kmetijstvu je v sedanjem obdobju treba zagotoviti ustrezno mesto v našem kreditnem sistemu ob sodelovanju komun in komunalnih bank. Vsaka, tudi prehodna stagnacija kmetijstva, so poudarili poslanci, pomeni resno ogrožanje življenjske ravni občanov, česar pri sprejemanju plana ne bi smeli pozabiti.

Kako je z materialno bazo za realizacijo planskih nalog

Na nekem sestanku je nekdo postavil tole vprašanje:

»Tovariši, ali je in koliko je materialna baza za realizacijo planskih nalog zagotovljena?«

In je slišal takle odgovor:

»Ni zagotovljena. Povsem še nikoli ni bila. Vsa dosedanja planska predvidevanja glede reprodukcijskega materiala, na primer, niso bila nikdar pokrita. Tudi letos niso in ne bodo. Naša industrija pa je v glavnem predelovalnega značaja, v mnogočem vezana na reprodukcijski material, tudi na tistega iz uvoza, zato letos lahko pričakujemo še velike težave, ki so se delno že začele. Gradbena podjetja akumulirajo v svojih skladiščih material, ki ga sploh ne rabijo. Rudniki vežejo dobave premoga na dobave jamskega lesa. Itd. Neke vrste naravno gospodarstvo...«

Zlata goska

Nekoč so živeli trije bratje. Dva sta bila pametna, tretji pa je šel za učitelja. Nekega deževnega dne se je najstarejši, tehnik v podjetju dobrega imena in trdnih prejemkov, peljal v svojem fiatu 1300 po cesti prvega reda in po šušmarskih poslih. Kar zagleda ob robu cestišča starega sivega mozička, ki je neobgljeno molel kvišku svoj od tobaka porjaveli palec in zaman štopal mimohiteči standard na štirih kolesih. Toda tehnik se je ošabno namrdnil ob pogledu na pensioniranega avtostoparja in na njegove blatne in pošvedrane čevlje in premočeno obleko. »Ves avto mi bo posvinjal!« je zamrmral, pritisnil na plin in prhnil mimo obupanega starčka. Komaj pa je zavil za prvi ovinek, mu je na spolzki cesti zaneslo avto, v elegantnem slalomu je oplazil prometni znak in telefonski drog ter nepreklicno obtičal v globokem jarku.

Kmalu nato je nanese, da se je po isti cesti in podobnih poslih pripeljal drugi brat, trgovski potnik namazanega jezika in zajetne denarnice. Previdno je krmaril svojega oplo skozi ploho in se še zmenil ni za starčka, ki mu je proseče mahal naproti. Niti luči ni zasenčil, temveč je z nezmanjšano hitrostjo izginil za ovinkom, izza katerega se je hip nato zaslišalo grozovito treskanje in presunljivo lomljenje pločevine.

Ne mine niti teden dni, ko se po taistem asfaltu pelje najmlajši, o katerem smo rekli, da je šel za učitelja. Vozil se je seveda s kolesom in se previdno držal roba, da ga prehitevala motorizacija ne bi prehudo oškropila, kajti spet je bilo kot iz škafe. Tudi on je srečal starčka, ki je drgetal ob cesti in prosil bežeče konjske sile usmiljenja. Najmlajši brat ni niti za hip okleval, ustavil je kolo, slekel od švercerja kupljeni italijanski dežni plašč in ga ponudil staremu, da ga zaščiti, dokler mu ne bi kdo ustavil. Toda glej, starček je ponujano pomoč hvaležno odklonil ter mu rekel: »Dobro srce imaš in vidi se, da se ti v žilah pretaka topla kri in ne hladni superplavi. Zato ti podarim srečo. Dobro me poslušaj! Ujemi prvo gosko, ki jo boš srečal na svoji poti. Ne boš se kesal!« In še preden je presenečeni šolnik utegnul ugibati, kakšne vrste reklama ali kviz se skrivata za temi besedami, je nenavadnega starčka bliskovito zmanjkalo, kaj bliskovito, tako hitro ga je zmanjkalo, kot zmanjka telečjih jeter v mesnici.

Z drhtečimi koleno je najmlajši brat odkolesaril dalje na svoj seminar ali kamorkoli je bil namenjen. »Pil nisem, ker ga nimam dinarja, da bi dal za pijačo, saj je že deseti dan, odkar sem dobil plačo!« je brundal predse. »Prividov tudi nimam, kajti v našem poklicu človeka kaj kmalu mine vsak smisel za fantaziranje in sanjarjenje. Moziček je torej resničen in bo res najbolje, če ga poslušam in ubogam!«

In najmlajši brat se je dobesedno držal starčkovega nenavadnega nasveta. Ujel je prvo gosko, ki jo je srečal in se z njo poročil. Splačalo se mu je, kajti bila je hčerka trdnega obrtnika in je pri svojem očetu sposlovala, da je zeta vzel k sebi v službo. Najmlajši brat zdaj briše in šteje vijake v tastovi delavnici, lepo zasluži in se mu za poldrugi vatej bolje godi kot prej. Njegova trdosrčna brata pa je doletela pravična kazen: DOZ jima ni hotel izplačati zavarovalnine za karambolirana avtomobila, ker je leteča milica po odvzemu krvi ugotovila, da sta se obadva usedla za volan naravnost od šanka...

Konec modnega sejma

Se lansko leto se je pisalo, modni reviji toplo priporočal raznovrstne modele potrošnikom, so v isti sapi kateri razstavljalci trdili ter prepričevali obiskovalce sejma, da so razstavljeni modeli namenjeni potrošniku v inozemstvu. Ker vsi razstavljeni predmeti niso bili numerirani s cenami, je to samo dokaz, da nam je letošnji modni sejem prikazal res le večji del stvari namenjenih za izvoz, nič kaj pa posebnega za domačega potrošnika. Zato ni nič čudnega, če sem se razburil ob besedah razstavljalca, ko je dejal vprašajoči stranki: »Veste, tovarišča, ne vem, če bo kaj ostalo «tihle» pronesilcev (modrčkov za domačo potrebo, veste v letošnjem letu jih bomo izvozili 1 milijon komadov. Kaj bo pa z našimi ženskami? sem se oglasil vmes, al bodo mar kar brez njih??? al bodo nosile kar pasje nagobčnike?« Mogoče bi še katero bleknal pa me je prekinil zvočnik rekoč: »Poziva se drug Grega, da se odmah javi pri izlazu, čeka ga drugarica.« Po teh besedah sem postal še bolj zmeden, ker nisem vedel, al

Glede mode na letošnjem modnem sejmu ni kaj reči. Izbira blaga kostumov je bila lepa, okusni so bili tudi vzorci, razstavljalcev pa je bilo toliko, da si imel vtis oziroma občutek, da je cela Jugoslavija ena sama tekstilna fabrika. Zlate, srebrne, bronaste medalje so pričale o kakovosti izdelka razstavljenega blaga. Medtem, ko je špiker pri popoldanski

se nahajam v Ljubljani ali v Beogradu.

Pri predvajanju modnih oblek na reviji sem opazil, da je manjkalo nekaj praktičnih modelov in to rečno: gospodinje bi se predvsem razveselile lahkega krila z dvema različnima žepoma. Medtem ko bi večji žep služil za izdatke bi drugi manjši hranil dohodke. Ta model bi bil praktičnejši posebno ob koncu meseca in pa v tržnih dneh.

Moške poplinaste srajce s specialnimi zelo visokimi »poštirkanimi kroglici« bi bile posebno primerne za razne sestanke. Visoki kroglici namreč preprečujejo kinkanje.

Suknjič, lahko različnih barv, s kimono rokavi in močno ojačanimi z usnjenimi našitki na komolcih, bi našel veliko simpatizerjev. Bil bi zelo priporočljiv za one, ki želijo napredovati v službi. Upokojenci bi si z zadovoljstvom osvojili model »spufan«. Prednost tega modela bi bila v tem, da se velikosti žepov prišijejo na obleko šele po prijetju pokojninske odločbe.

Se in še bi lahko našteval vzorce modelov za našega potrošnika, toda ker navedeni modeli še niso osvojeni, se moramo zaenkrat zadovoljiti s tem, kar imamo.

Grega

Zadošččenje

Cenceljnov Tomaž se je preteklo jesen oblekel od peta do frizure: omislil si je nove čevlje, tri pare nogavic, več kompletov spodnjega perila in — kar dve obleki. Ne boste mi verjeli, toda govorim vam detergentno čisto resnico: za vse skupaj ni dal niti dinarja! Še več: tisti, ki so ga oskrbeli z vso to garderobo, mu že nekaj časa plačujejo hrano in tristo dinarjev na mesec, da jo nosi. Kajti čevlji so močni, okovani, nogavice zelene kot pomladanska trava, perilo oštevilčeno, obleki pa pristne »sivomaslinaste boje«. Mogoče se je že marsikateremu bralcu posvetilo, prižgimo luč še drugim: Cenceljnov Tomaž je preteklo jesen odrajal na odsluženje vojaškega roka...

S Tomažem pa je tako: že od nekdaj je težko vstajal. Budilka ga je dostikrat zaman drezala iz tople postelje in delavski avtobus ni le enkrat odpeljal na ših brez njega. Zato je fantu jutranje vstajanje največja tegoba novega življenja v kasarni. Drugače ga vsi cenijo kot dobrega tovariša in prizadevnega vojaka, celo deseterji imajo o njem lepo mnenje, toda jutranje vstajanje...

V Tomaževem garnizonu ni tobenača, pa si morajo pomagati s kosom stare tračnice, na katero pomočnik dežurnega oficirja ob petih jutraj prizadevno toleče neizprosno budnico. Na prvi bing Tomaževu telo kar vzdrti od groze, da zaječi stara železna postelja, od katere ga hoče kruta usoda ločiti. Na drugi bong prve svetlo-modre pižame že skačejo izpod odej, To-

maž pa še vedno upa, da se mu vse skupaj le sanja. Toda tretjemu bing se pridruži še odločni glas sobnega starešine in Tomaž se mora sprijazniti z resničnostjo. Na četrtri bong se prične tudi on buditi...

Vse, prav vse se zdi Tomažu lažje od nesrečnega vstajanja. Brez obotavljanja bi odstopil svojo porcijo za deset minut sladkega podaljška, zanj bi prostovoljno oribal hodnik, bil vsak dan redar. Ali nič ne pomaga! Med Tomaževе najslajše sanje sodijo one, da so neznanci ukradli nesrečni kos železa in ga prodali Dinosu. Večkrat se budi že ob štirih in v polsnu preži, kdaj se bo pričelo...

In tako gre iz dneva v dan. Jeza na nedolžno kovino se v Tomažu nabira, z lastnimi zobmi bi jo zgrizel, ko bi jih imel, pa nosi že od neke davne nogometne tekme protezo. Ono jutro ga je običajni bing-bong še posebej razkačil. V onemoglem besu se je skobal iz postelje ter med zvijanjem rjuh in odej nekaj zagrizeno tuhtal. Tik pred odhodom na jutranjo fizikulturo pa se mu izvije iz junaških prsi zmagoslavni krik:

»Že vem, kako bom naredil, ko pridem domov na odsustvo! Poiskal bom kos starega železa, ga obesil na hruško pod svojim oknom, kupil bratcu veliko čokolado in mu velel, naj od rane zore do poznega popoldneva vsake četrte ure neusmiljeno udriha po njem. Pa bomo videli, kdo bo vstal, primojkokoš!«

CUK V TRANZISTORJU

HITLER V PISARNI

Identificiral sem Hitlerjevo truplo

V časopisu »Der Spiegel« nemški zobozdravnik dr. Mihaíl Arnaudov opisuje, kako je 1945. leta na dvorišču Reich-pisarne identificiral Hitlerjevo truplo. Članek je zanimiv predvsem zaradi tega, ker omenjeni zobozdravnik trdi, da je fotografija Hitlerjevega trupla, objavljena najprej v sovjetskem in kasneje tudi v svetovnem tisku, falsifikat.

Leta 1945 sem delal kot asistent profesorja Zauerbrucha, kirurga v bolnici »Scharitte« v Berlinu. Na dan 2. maja mi je profesor ukazal, da pomagam sovjetskim ranjencem. Po sovjetskem nalogu sem pregledal v Reich-pisarni eno izmed trupel, ki sem ga brez vsakrš-

nih dvomov identificiral kot truplo ADOLFA HITLERJA. Če sem bil od leta 1945. pa do danes tiho, je treba iskati vzroke predvsem v tem, ker sem menil, da ni bistveno to, da sam govorim o tem. Vendar, ko sem slišal verzijo, da je Hitler še živ in da čaka 8. maj 1965. leta, ko ga odgovornost za zločine ne bi več doletela, je potrebno, da izjavim, da sem popolnoma prepričan, da se Adolf Hitler nikoli več ne bo vrnil.

Poziv

V začetku maja 1945. leta je bil Berlin v plamenih. Starci, žene, otroci, vojaki, ranjenci so prihajali postopoma v bolnišnico »Scharitte«, kjer sva skupaj s profesorjem brez predaha amputirala noge in roke. Sladek vonj krvi se je mešal z vonjem dima in trupel, ki so razpadala.

Mislím, da je bil 2. maj, ko me je profesor poklical v svojo pisarno. Sedel je v majhni sobi, obkrožen s sovjetskimi oficirji, med njimi je bil tudi en general. Po oznakah sem opazil, da so nekateri od prisotnih sovjetskih oficirjev, zdravniki. Tu je bilo tudi lepo plavalaso dekle v uniformi podporočnika. Bila je prevajalka.

— To je dr. Arnaudov — reče profesor Zauerbruch, ko je pokazal sovjetskim oficirjem na mene.

— V Reich-pisarni, — je nadaljeval, ko se je obrnil proti meni, — se nahaja truplo, ki ga je treba identificirati. To boš opravil na osnovi kontrole zob...

Sovjeti so me takoj odpeljali, tako da nisem imel niti časa, da bi si slekel bel plašč. Pred bolnišnico nas je čakal avtomobil. Usedel sem se v črni mercedes poleg sovjetskega generala. Po kratki vožnji smo stopili na dvorišče Reich-pisarne, se povzpeli preko ruševin do poslopja in naprej do zadnjega dvorišča. Spustili smo se po stopnicah in na začetku hodnika sem zagledal nekaj zogljenega, kar je bilo pokrito s šotorskim krilom.

Do tega trenutka Sovjeti z menoj niso spregovorili niti besede. Toda naenkrat me je general vprašal preko tolmača:

— Kolikokrat ste videli Hitlerja?

Ustrašil sem se. Morda Sovjeti mislijo, da sem bil osebni Hitlerjev zobozdravnik. Toda v resnici sem Hitlerja videl samo na slikah in enkrat od daleč na ulici.

Stali smo pred zogljenim kupom. Eden izmed oficirjev je odmaknil šotorsko krilo. Pred menoj je ležalo truplo, sključeno in na mnogih mestih zogljenelo do kosti.

Identifikacija

Toda kljub temu sem uspel, da ugotovim, kje je glava, telo, noge in roke, toda vse je bilo tako zogljenelo, da tudi sodnijski zdravnik ne bi ugotovil ali gre za moško ali žensko truplo. Ogenj se ni izognil niti najmanjšemu delčku kože. Lasje, nos in ušesa so bili požgani. Pož-trupel, ki sem ga brez vsakrš-

ga opazil sem, da so bili zob-jeti so takoj pazljivo začeli pregledovati kartone in rentgenske posnetke. Odkrili so posnetke GÖRINGA, HIMLERJA in drugih poglavarjev Tretjega Reicha. Končno so odkrili tudi Hitlerjeve posnetke. Vzeli so še neke druge dokumente, toda niso mi pustili, da bi jih pogledal.

Nisem razpolagal z nikakršnimi instrumenti. Sovjetski zdravniki so mi pomagali da smo obrnili glavo in tako sem začel vzporejati zobe s posnetki. Zobje na truplu so popolnoma ustrezali posnetkom. Prav tako tudi plombe, ki sem jih odkril v posameznih zobeh.

— Ali je to Adolf Hitler — me je vprašal general.
— Tako ne morem identificirati trupla — sem odgovoril in dodal — nikoli nisem imel nikakršnih zvez s Hitlerjem. Če najdemo rentgenske posnetke zob, kot tudi karton zobozdravniških popravil, bi vam morda lahko pomagal.

— Kdo je bil Hitlerjev zobozdravnik? — me je ponovno vprašal general.

— To je profesor Hugo Blazek, uradni zobozdravnik SS-odreda — sem odgovoril.

Rentgenski posnetki

Hitro smo prišli v ordinacijo profesorja Blazeka. Sov-

jetlji so me takoj pazljivo začeli pregledovati kartone in rentgenske posnetke. Odkrili so posnetke GÖRINGA, HIMLERJA in drugih poglavarjev Tretjega Reicha. Končno so odkrili tudi Hitlerjeve posnetke. Vzeli so še neke druge dokumente, toda niso mi pustili, da bi jih pogledal.

Nisem razpolagal z nikakršnimi instrumenti. Sovjetski zdravniki so mi pomagali da smo obrnili glavo in tako sem začel vzporejati zobe s posnetki. Zobje na truplu so popolnoma ustrezali posnetkom. Prav tako tudi plombe, ki sem jih odkril v posameznih zobeh.

To je Hitler

Identifikacija je trajala nekaj ur. Vsako mojo izjavo je prevajalec podrobno raztolmačil. Potrdili pa so jo sovjetski zdravniki, ki so delali z menoj.

Končno, ko sem primerjal poslednji zob s posnetkom, sem rekel generalu:

— Ni nobene skrivnosti, to je truplo Adolfa Hitlerja.

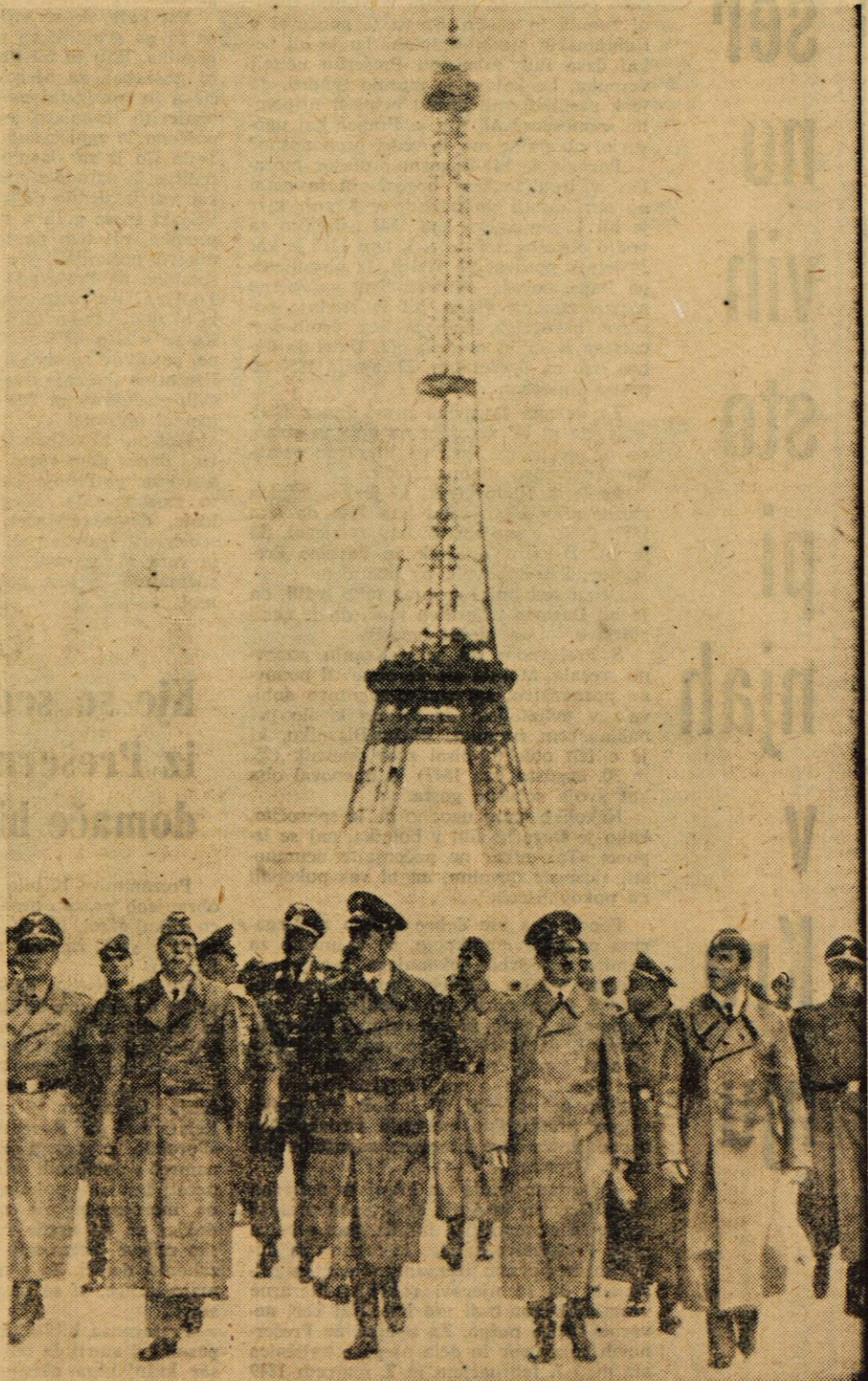
Sovjeti so mirno poslušali mojo izjavo in nato so me z avtomobilom odpeljali nazaj v bolnišnico.

Kasneje sta me obiskala dva Amerikanca, ki sta mi rekla, da delata za ameriško obveščevalno službo. Zahtevala sta od mene, da jim povem vse, kar sem delal na dvorišču Reich-pisarne.

Danes vem, da sem identificiral truplo Adolfa Hitlerja in zato me je pred nedavnim presenetila fotografija Hitlerjevega trupla v vseh svetovnih časopisih.

V vsakem primeru za mene ni nobenih skrivnosti: ADOLF HITLER je umrl in nikoli več se ne bo vrnil.

Prisedil M. Z.

Hitler v Parizu leta 1940

Josip Tominšek pa domneva, da je pesnik sam dal sežgati slučajnost drobiž, ki ga je imel nakopičenega v enem od predalov, ki jih omenja Kranjčan Viljem Killer. To so bile slučajne prigodnice, domisljice, dovtipi, smešnega, zasmehljivega, pikantnega značaja, duhovitega, jezikovno virtuoznega neprisiljeno domačega družabnika. Da bi obvaroval svoje dostojanstvo, je uničil take proizvode, napisane za ozračje krčme, moške družbe, s trenutnimi učinki, ne pa trajno veljavne. Saj je znano, da marsikatera maksima ni bila namenjena javnosti, npr. znana pesem na Mayerjevo Cilko, ki se je poročila na Laško v mesto Turin; na gostilničarja Nepomuka Mayerja idr.

Tominškovo misel utegne precej dobro podpreti sporočilo pesnikove nečakinje Marijane Vovkove, ki ji stric ni dovolil vpogleda v »šrifte«, katere je imel v vrhnjem predalu »šublakdnostna«, čes, da jih ne sme brati, ker so le za pijance...

S Prešernovim je prišlo v slovensko kulturno zgodovino še nekaj drugih imen, ki imajo na osnovi dosedanjih raziskav kaj slab zven. Ena teh mračnih figur je vsekakor Jožef Dagarin (1785–1850); v času pesnikovega bivanja v Kranju mestni župnik in dekan. Sprva je poučeval v ljubljanskih srednjih šolah. Tu je bil nekaj časa tudi mlademu Prešernu učitelj verouka. Le kaj se je moralo zgoditi, da je k pesnikovu imenu pripisal pripombo »ponosen«? Ali mu je France kaj ugovarjal ali pa se mu je vedel preponosno?

Pozneje je bil Dagarin profesor morale v ljubljanskem bogoslovju in ostal na tem mestu do odhoda v Kranj, kjer je bil 1. septembra leta 1842 ustoličen za vodjo obsežne dekanije. V letu 1819 je kot 34 letnik potoval po Italiji. Iz ohranjenega Dagarinovega potnega lista spoznamo njegov zunanji videz: bil je srednje postave, okroglega, polnega lica, črnih las, ostrega nosu in modrih oči. Umrli je do bro leto za Prešernom, 22. aprila 1850 za prsno vodenico.

Za dekana Dagarina pravi Janez Bleiweis, da ni bil zagrizen na nobeno stran, da ni nič požgal, pač pa literarno ostali no Prešernovo njemu izročil.

Friderik Hudovernik, ki je kot kaplan služboval v Kranju od leta 1848 do leta 1857, je še v svojem 85. letu zatrjeval, da je bil Dagarin tolažnik in častilec Prešernov, kot duhovnik pa liberalen.

Drugi sodobniki so prav tako trdili, da je bil Dagarin izobražen mož, da je cenil slovstvo in da ni bil fanatik.

S Prešernom sta se v Kranju ponovno srečala. Morala sta že obnoviti ponovno poznanstvo, saj sta se zagotovo dobivala v prijateljski družbi na kosilu pri raklanskem župniku, Blažu Blazniku, ki je o teh obiskih pisal svoj dnevnik (25. in 30. avgusta leta 1847) in imenoval oba kot svoja sočasna gosta.

Nekoliko manj ugodno pa je sporočilo, kako je Dagarin silil v bolnika, naj se izpove: »Tak nikar ne počenjajte neumnosti, sicer ne dovolim, da bi vas pokopali na pokopališču!«

Popolnoma vse dobre besede za Dagarina pa nam umolknejo, če vzamemo za resnico pripoved nekdanjega kranjskega kaplana Alojza Koširja, poznejšega župnika v Sentrupertu na Dolenjskem.

Sam je nekoč, že kot ostareli duhoven, povedal, da je bil on spovednik ob Prešernovi smrtni postelji. In da mu je dekan naročil, kako naj Prešerna izpove in kakšno pokoro naj mu naloži. Pa poslušajmo pretresljivo poročilo raziskovalca usode Prešernove literarne zapuščine Alfonza Gspana.

»Dokazano je, da sta kranjska duhovna Jožef Dagarin in Alojz Košir, pod pretno najhujše osramotitve, izsilila, dan ali dva pred Prešernovo smrtjo iz telesno in duhovno že povsem izčrpanega bolnika pristane, da se njegovi rokopisi literarne vsebine, kakor tudi vse katoliški veri nevarne knjige požgo. Za upepelitev Prešernovih rokopisov in dela njegove knjižnice sta med 7. februarjem in 7. marcem 1849 poskrbela pesnikova sestra Katra in dekan Jožef Dagarin. Kaj vse je šlo s tistim

požigom za vedno v izgubo, tega ni in ne bo več mogoče dognati. Krivda za škodo, ki sta jo s tem utrpela slovenski narod in njegova kultura, ne zadene le neposrednih povzročiteljev tega dejanja, marveč tudi vse tiste, ki so vsaj slutili, kakšnega pomena je Prešernovo literarno ustvarjanje, pa v kritičnih dneh niso znali nepopravljive škode preprečiti.«

Ustavimo se tu! Zares nerazumljivo je to grenko dejstvo: ne od kranjskih, ne od ljubljanskih obiskovalcev pesnika v boleznih, ni bilo nikogar, ki bi skušal kaj rešiti. Saj je bil Prešeren tedaj že slovit »pevec«, saj je že izšel njegov Krst pri Savici in tudi Poezije so bile že nekaj let v rokah vodilnih slovenskih izobražencev.

Nihče se tudi bolj pristržno pobrigal ni za Prešernove otroke. Tedaj je še poleg hčerke Ernestine živel edini pesnikov moški potomec, umrlj Francelj, ki je kljub svojim duševnim in telesnim vrlinam moral komaj deset let mlad v bedi umreti. Kar prislunimo Ernestinini tožbi: »Po smrti očetovi, včasih vsi skupaj po ves dan nismo nič jedli, razen ene zemlje. Mati je jokala, ko je gledala naju lačna. Medtem pa so zbirali za Prešernov nagrobnik...«

Vse kaže, da so vrli rodoljubi bolj nase in na svojo slavo mislili, ko so slavili pesnika. Bolj bi bil Prešeren počaščen, če bi poskrbeli za njegova sestradana otročička in prežgodaj osivelo Ano, nekdanjo ognjevito, črno laso lepoticu — zdaj zapuščeno in zaničevano nezakonsko mater! Toda slo je za slavnostne govore, za prireditve in parade z godbo in z veseljami, kar vse je sledilo odkrivanju spomenikov. Veljaki so se gredli v soncu slave velikega pesnika, pri tem pa so prav na vse pesnikovo pozabljali. Ne le na rokopise in spomine na Prešerna, ki so se izgubljali. Tudi na žive priče, sodobnike Prešernove, ki bi znali vendar toliko važnega povedati. Ko so v letu 1905 odkrivali sredi Ljubliane, pesnikov spomenik, je njegova hčerka Ernestina komaj živela od pičlih šiviljskih zaslužkov in čez nekaj let umrla v mestni ubožnici...

Kot naj bi veljalo tedaj, tako mora biti vsaj danes nam vsem pred očmi, da Prešeren ne potrebuje kulta, pač pa študija in razumevanja. Njegove svobodoljubne ideje, demokratičnost, dobrončnost, nesebičnost, ljubezen do materinega jezika in vera v vez med narodi — to vse ponesmo! S tem pesnika najbolj slavimo!

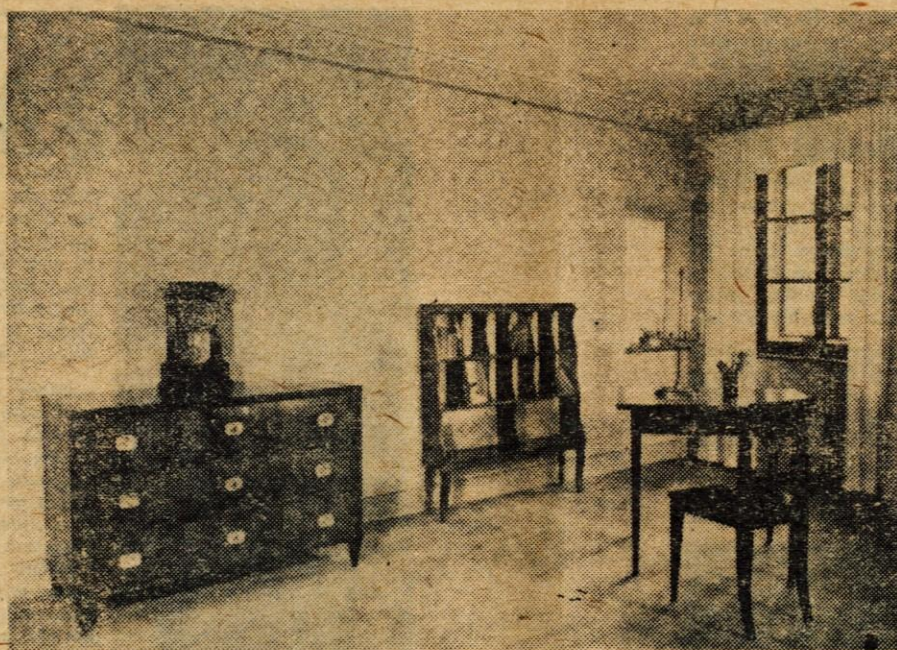
Kje so sedaj knjige iz Prešernove domače biblioteke

Prezanimivo bi bilo napolniti v muzeju ohranjeno prazno pesnikovo knjižno polico s knjigami, ki jih je nekoč imel Prešeren v svoji zasebni, domači biblioteki v Kranju.

Bila bi posebna draž in mik, če bi spet prišle na dan one knjige, ali vsaj del njih, ki so bile nedvomno najbolj zveste prijateljice našemu pesniku.

Takoj po Prešernovi smrti je oblast odredila zaporo vsega Prešernovega premoženja. Ohranjen je zadevni akt »Sperr-Relation«; po slovensko bi temu rekli »Poročilo o zasegi zapuščine«. Sodišče namreč v določenih primerih ugotovi in zapleni imovino pokojnika; to pa zato, da ne morejo do nje neupravičene osebe, dokler se ne uredi rajnega premoženjske zadeve, poravnajo dolgovi in ugotove zakoniti dediči. Za zdaj nas najbolj zanimajo knjige, ki so pesnika pospremile do smrti.

Prešernova biblioteka, kolikor jo je po pesnikovi smrti še našel inventarni komisar kranjskega okrajnega sodišča Pogačnik, z zapisnikarjem Martinom Borštnernem, je obsegala le 107 knjig v 136 zvezkih.

Knjižne police v pesnikovi stanovanjski sobi

Ocenil jo je ljubljanski sodni cenilec knjig na 38 goldinarjev in 13 krajcarjev.

Sveda ni mogoče, da bi bile to vse knjige, kar jih je imel pesnik v svoji zasebni knjižnici. Bržčas jih je širokogrudno posojal obiskovalcem, morda so si ti sami kaj izposodili ali pa vzeli »za spomin«? Tudi je verjetno kako knjigo že prej dobil Prešernov nečak, takrat še študent, Janez Vovk, ki je v »vakancah« bival pri stricu in mu pisati pomagal. Kdo ve?

Poslušajmo pesnikovo nečakinjo Marijano Vovkovo, pozneje poročeno Gromovol!

»Zabojček doktorjevih bukev je bilo, ko so jih Katra dali mojemu bratu Janezu. Bil je takrat že kapelan. To prav dobro vem. Ker sem bila, ko so jih dali, stara že kakih 15 let. Bratove bukke in stričeve je pa kupil po Janezovi smrti v Ribnici služeci kapelan Valentin Sarabon, Tržičan. Trideset forintov bi moral plačati materi Mini, a ni dobila od njega nobenega denarja nikoli.«

Torej bi utegnili najti sled za knjigami v ribniški župnijski knjižnici ali pa pri sorodnikih Valentina Sarabona v Tržiču! Pa pogledjmo v seznam, ki ga je pisala očitno izobražena roka! Izvirnik te dragocene listine hrani danes Narodna univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Corpus juris civilis von Freiesleben; All. bürg. Gesetzbuch 1811; Gesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizei-Übertretungen 1803; Visinis Gesetze und Verordnungen 1837; Wesselys Handbuch der Gerichts — u. Cours — Ordg. 1834; Zimmerl's Handbuch für Richter und Advokaten 1830; Kalessas Handbuch des österr. Wechselrechtes 1841; Krämmers Erörterung des Stempel und Tax — Gesetzes 1840; Eggers natürliches Privatrecht 1815; Allg. Gerichts — u. Cours-Ordnung 1784; Marchionis hospitalii Calculus differentialis a Francisco de Glanz.

Essai sur L'Homme, Alexander Pope 1745; Odissea di Omero, Hypolit. Pindemonte 1823; Il Conquistado di Granata di Girolamo Graziani 1816; Homeri Odissea, Theodosius Richelius; Iliade di Omero, Vicenzo Monti 1820; Nouvelles de Jean Boccace, Mirabeau 1802; Tit Livii Patavini historiarum liber primus; Pindari Carmina; Organum Aristotilis 1545; Hesiodi Ascrei opera, Joanne Ramo 1581; Fabulae Aesopii 1538; Aeshili Agamemnon, Karl Blomfeld 1823; A. Horazius Flakkus 1800; Albius Tibulus-Gedichte 1801; Satiren des Horaz, Wieland 1794; M. T. Ciceronis ad C. Trebatium Topica; M. Fabii Quintiliani institutiones etc. declamationes 1538; Plutarchi Chaeronei Opuscula moralia 1542; Natur-Philosophie, Esenbeck 1842; Satyren und Episteln des Horaz, Voss 1800; Moses Mendelssohns philosophische Schriften; Rime del Petrarca 1822, Hesiodi carmina

1818; Spaziergänge eines zweiten Wiener-Poeten 1843; Vita Ksenophontis E. Diogene Laertio; Entwurf einer Fundermental-Metrix, Lange 1820; Aufsgsgründe des Griech., röm. u. deutsch. Verkunst, Gotthold 1820; Rituale Romanum. Proprium Sanctorum, Georg Jappel 1781; Officia Diocensis Labacensis 1819; Novum Jesu Christi testamentum vulgatae editionis 1776; La Douce et sainte mort 1744; De impostura Religionis breve compendium, Genthe 1833; Oeuvres complètes de Graves 1796; Voyage du Yeune Anacharis en Grèce 1791; Uhlands deutsche Lieder 1844; Sophochis Gramata, Bothe 1806; T. Lucretius Carus von der Natur des Dinge, Knebel 1831; Aristoteles de Poetica, Sylburgius 1780; Herodians Lebensbeschreibung der Röm-Kaiser 1791; Della Dinamica libri tre di D. Mariano Fontana 1795, Satire Rime di M. Ludovico Ariosto 1716.

Anleitung zur Technologie Beckmann 1817; Sammlung phisich-mathematischer Abhandlungen, Schmidt 1793; Auserlesene mathematische Bibliothek, Müller 1820; Logarithmen, Kansler 1803; Paris du le livre des Cent-Et-Un 1832, Le nuits Peruviennes on le dictionaire a la mode 1771; Abregé de L'orgine de Tous le Cultes Dupuis 1829; Sammlung v. Abhandlungen oekonomischen u. technologischen Inhalts, Forster 1784; Naturlehre für die Jugend 1838; Muster der Unterhanentrene 1798; Mithras, eine vergl. Übersicht, Müller 1833; Bos in lingua a. Joanne St. Florian-tschtisch, 1695; Palaephati Liblus de incredibilibus, Fischer; Repertoire du Théâtre Français a Berlin, Hugo 1833; Begründung der Regeln der englischen Aussprache, Kamper 1821, The Works of Thomas Moore 1826; Answer to Dr. Priestleys letters 1826; The Economy of Love a Portical Essay 1813; Rights of Man, bringen Ausver to Mr Bukles Attack on The French Revolution, Paine 1791; Essais on Retic and Belles Lettres, 1822; The Select Poetical Works of Lord. Byron. 1835; The Eternity of the Universu 1825; Bolins nero and improved series of Arliss Pocket Magazine 1827; Opinions and Testimonials of Mr Carstairs 1827; Stará Powést o Stogmyrowi 1827; The Age of Tutors or a Poet et Reform; The Antionity and Duration of the World 1824; The british Prose Writers with Biographical and Critical Prefaces, Bierley 1822; Don Juan, Byron 1825; Physical and Methaphisical Hints for Everi Body 1827; A View of the Conses and Progress of the French Revolution by John Moore, 1795; The True — Born Englishman: a satire by Daniel Defoe 1821; The Life and Adventures of the Celebrated Walking Stewart 1822; Fairburns Edition of the Life amours and Explois, Gwinn; The God of the Jews, or Jehovah Anweiled 1819; Trial of the Reverend Robet Tay-

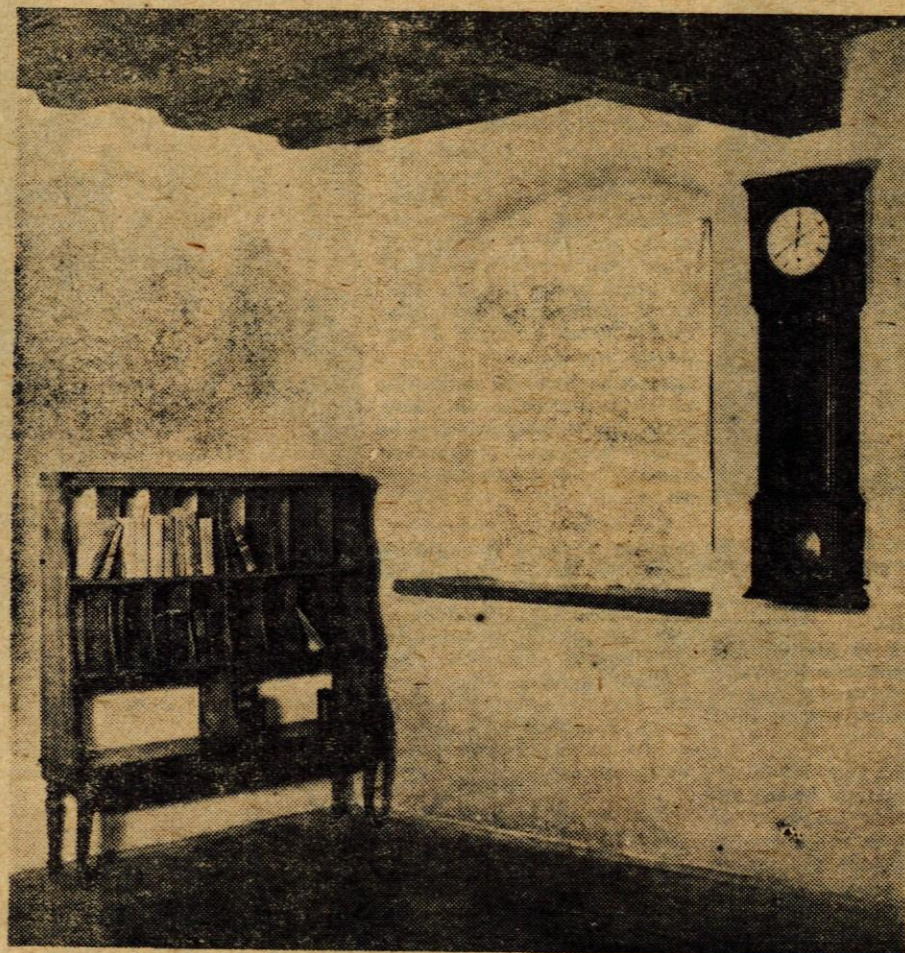
lor 1827; Recitative, Songs, Duets etc. in the Efrebooters; Alzira, a Tragedy, Hill 1802; I Pius Episcopus servus servorum Dei; Le Fils De L'Homme 1829.

Serbisch-Deutsch-Latinsches Wörterbuch 1818; Mali Besednjak 1843; Dogodivščine Stajerske zemle 1845; Entwurf zu einem allgem. Etymologikon der slawischen Sprachen, Dobrowski 1813; Ilirski Slovenci, Narodne pesmi 1839; Kranjska Zibeliza 1830; Diulabie od Stanka Vraza 1840; Varh, Komedia v 2 dianjih 1840; Pjsne v narodnim českem duchu, Kamenicky 1833; Gusle i Tambura, Vraz 1845; Glasi iz Dubrave Zerovinske, Vraz 1841; Slovenski vertnar 1848 (ne »Krajnski vertnar 1845«, ki ga že imamo); Divica Orleanska, Koseski 1848.

Morda bo kdo menil, da tako natančen seznam pesnikove biblioteke ne sodi semkaj. Toda največ verjetnosti pa je, da spričo razširjenosti »Glasa« po Gorenjskem, le utegnemo dobiti opozorilo ali sporočilo, da bi se kje našla kaka izmed teh navedenih knjig. Morda v zasebnih rokah, morda v kaki podeželski šolski knjižnici, morda pri kakem odvetniku, v kaki župnijski, kjer bi se bržčas res kaj najverjetneje izsledilo, že spričo poklica zadnjega prevzemnika. Nestrpno bomo pričakovali obvestil (na Prešernov »spominski muzej, Kranj). Hvaležni bomo za sleherni pri-spevek, s katerim bi mogli prikazati vsaj del, danes neke založene ali porazgubljene, Prešernove biblioteke.

Zaradi tesno odmerjenega prostora nam ni mogoče prezentirati seznam knjig s polnimi naslovi in avtorjevimi imeni, niti kraja izdaje in število zvezkov. Vendar bi za identifikacijo knjig že objavljene podatki docela zadostovali.

Ko tako gledamo v ohranjeni seznam knjig nam takoj v oči pade razmeroma obsežen izbor verskih del. Pač jih je pesnik še v Ljubljani podedoval po svojem starem stricu Jožetu (1752–1835), o tem nam prepričuje Ernestinina pripoved: »Prešeren je imel tri strice; eden od njih je živel in umrl kot upokojeni župnik v Rož-nih ulicah. Pri tem je tudi stanoval do njegove smrti in podedoval njegove knjige in brevirje.«

Knjižna polica v Prešernovi advokatski pisarnici

Sperr-Relation.

Nach Ableben:

Tauf-, Zunams und Charakter des Verstorbenen: *Joseph Prešeren, kranjski dekan, geb. 1785 in Kranj*

Stand des Verstorbenen:

Name und Stand des allfälligen Ehegatten:

Wohnung, Kreis, Decanat, Pfarre, Ortsgericht: *Kranj, St. Martin, im Ort der Pfarre St. Martin, im Ort der Pfarre St. Martin*

Erster Tag: *Am 8. Februar 1849 in Kranj, St. Martin*

Listina o uradni zasegi Prešernove zapuščine

Drugo pa je, kar v hipu pogrešimo nobenega izvoda lastnih »Poezij«, nobenega »Kersta«! In tudi »Zibelize« en sam zvezek! Tudi časnika nobenega, čeprav vemo, da je bil Prešeren zvest »deležnik« (t. j. naročnik) ljubljanskih »Novic«.

Pa še ta knjižna ostalina, katere seznam je k sreči ohranjen, nam kaže pesnika zares kot izobraženega moža. Tu so

knjige v več jezikih: poleg slovenskih, hrvaških, čeških, nemških in latinskih še angleške, francoske, italijanske in grške.

(Nadaljevanje prihodnjic)
CRTOMIR ZOREC

ANEKDOTI

Prešeren je v svojih zadnjih ljubljanskih letih mnogim siromasnim dijakom preskrbel kosilo v frančiškanskem samostanu. V Ljubljani se je pesnik pobratil s takrat zelo znanim patron Benvenutom, ki je bil doma iz Strazišča pri Kranju. Preden so se na jesen odprle šole, se je Prešeren vedno oglasil pri patru. Benvenut je že vedel, zakaj ga je pesnik obiskal, pa se je zasmeljal in vprašal: »No, France, koliko bi jih pa letos spet rad preskrbel z zloglasnim klošterskim rišetom? Ali, da veš: žlice jim boš moral sam kupiti!« Pa se je zasukal Prešeren; v bližnji suhi robí kupil dvanajst lesenih žlic in jih čez četrta ure prinesel v samostan. »Za moje fante so, kadar pridejo.«

Pisatelju Finžgarju je povedal sodobnik pesnikov iz Kranja: Za revne ljudi je bil Prešeren prava duša. Imel je doma poseben mošnjič iz rdečega usnja, v katerem je hranil same krajcarje. Če je bil berač poseben reven, je dobil od dohtarja kar celo pest krajcarjev iz tega mošnjiča. Sicer pa je Prešeren tako in tako vse razdal. Pravijo, da je imel le dve srajci. Pa pride k njemu siromak, ogmnen le s suknjičem. Brž veli Prešeren svoji sestri Katri, da eno od srajc poda-ri revežu. — C. Z.

Letos pleteni in kvač- kani izdelki

Večerna obleka je ob izrezu pošta z umetnimi biseri. Morda je dekolte na sliki malce drzen, za naše plesne dvorane si bomo omislile raje bolj solidnega. Ali ne?

obleke najrazličnejših krojev najbolj cenjene. So ali v črni ali pastelnih barvah. Priznati si moramo, da so čipkasta oblačila res zelo lepa in elegantna.

Sportna oblačila

Smučarske športne jopice nas varujejo pred vetrom, ne smejo biti preveč tople in naj bodo precej dolge. Lepo je, če je kapuca obrobljena s krznom, saj mehko krzno pristoji prav vsakemu obrazu.

Ozke hlače iz sintetičnih tkanin so si že pred leti utrule pot in tudi ostale. Pridružili so se jim še ob robu močno razširjene hlače za dom ali v koči.

Sportna zimska pokrivala so ali iz volne ali pa krznena.

Efektna je obleka s kvačkanimi rokavi in ovratnikom. Rjavolaskam bo zelo lepo pristojala bela barva. Če si bomo izbrale obleko (seveda tudi kvačkanje) v črni barvi, bomo dosegle prav poseben kontrast h koži.

Pletenje

Verjetno tako star kot pletenje, pa vendar vedno svež in mladosten je vzorec — kit. Letos pa je sploh zelo zelo moderen. Omislili si ga bomo ne le pri pletenih dolgih smučarskih puloverjih, temveč tudi pri pletenih oblekah. Delo je sicer zamudno, trud je pa vedno lepo poplačan. Saj pletene obleke in puloverji so zelo topli, lepi in zelo trpežni.

Pletena obleka bo tudi pristojala predvsem ženam z ozkimi boki, ker je obleka ohlapna nam bo tudi lepo skrila pas, če ta ni najbolj vitek. Pod brezrokavno obleko bomo nosile puli ali bluzo v kontrastni barvi. Za model bomo porabile 1 kg debele volne.

Topli in moderni so izredno dolgi brezrokavniki. Nosimo jih k hlačam in pulijem v isti barvi. Brezrokavnik naj bo v kontrastni barvi.

Kar zadovoljne smo lahko, da nam je moda tako naklonjena in nas varuje pred ozeblinami in rdečimi nogami. Tembolj so nogavice debele, bolj so moderne in seveda tudi tople. Na sliki vidimo nogavice z vzorcem kit. Pletene so v dvobarvni volni. Sportno in mladostno je, če nosimo zraven enako pleten pulover.

Cas prireditve in čas športa

Je že tako, da je prav v zimskem času največ zabavnih prireditvev in me se zopet zamislimo, kaj le bomo oblekle. Moda je tudi letos naklonjena vsem. Moderne so

Cipke so tkanine, ki so med večernimi tkaninami

Pletene nogavice z vzorcem kit

Brezrokavna pletena obleka s kitami. Puli z dolgimi in ozkimi rokavi naj bo v kontrastni barvi

Prikupna obleka s kvačkanimi modnimi rokavi in ovratnikom. Za obleko bomo rabile 1,20 m primerne blaga in podloge (svile) v širini 140 cm

Morda imate čas in veselje, da boste z ročnim delom v roki koristno in prijetno preživele dolge zimske večere? Saj so prav v letošnji sezoni vsi ročni izdelki zelo iskani in moderni.

Za svečane prireditve se je moda povrnila k čipkastim materialom, zato ni čudno, da je zopet odkrila lepoto kvačkanih izdelkov in jih povrnila prav v ospredje. Priznati si moramo, da so mladostni in lepi. Zelo dekorativni vzorci mrež, rešetk niso

pretežki, da bi jih naredile. Težje bomo dobile le primeren sukanec, vendar če nam bo sreča naklonjena, ga bomo »staknile«.

Zelo ljubek je kvačkan pulover iz tankega belega sukanca. Puli je krajši kot so sicer puliji in rahlo oprijet. Dolgi rokavi so poudarjeno ozki. Puli nosimo za svečane prireditve, mlada dekleta tudi k plesnim vajam; zraven pa oblečemo temno krilo, ki je nekoliko širše.

Bodimo proti

ali odgovor na nepremišljeno pisanje tov. Maksa Jeza, ki skuša z diskvalifikacijo doseči uveljavitev sinhronizacije, kakor izgleda, z argumenti ne uspeva.

Najprej bi skušal odgovoriti na nekaj njegovih avtoritativnih trditev, za katere le težko, ali pa sploh ne moremo trditi, da so pravilne. Ena takih je, da tudi obrtniški filmi ne bi izgubili ničesar s sinhronizacijo, češ da ta lahko razbije samo slikovno-zvočno enotnost umetnin. Menda je vsakemu bralcu jasno, da jezik, prav tako kot obleka, dekor in glasba določa prostor, okolje, v katerem se zgodba odvija. Tudi komercialni filmi imajo svoj prostor, svoje okolje, tako da tudi pri njih predstavlja izgubo, ako jim vzamemo jezik. Menda mi ni treba dvakrat poudarjati da film, ki se dogaja v Parizu ne more nikoli dati tistega občutka resničnosti, ki ga mora dajati vsak film — ne glede na umetniške kvalitete, ako je sinhroniziran v srbohrvaščino. Poudaril bi rad, da je film na svoji revolucionarni poti osvajal množice predvsem zato, ker je dosledno vztrajal na »prepričanju gledalca, da se pred njim odvija resnično življenje, s katerim se gledalec identificira, katerega živi dve uri, in ki ga potegne dostikrat z najbolj narativnimi elementi, kot so seks, sentimentalnost in osladnost.« Pri tem pa je ravno prepričanje, da je dogajanje na platnu resnično, za film osnova. Tovariša Jezo bi ob tem rad opozoril, da je že marsikateri gledalec vrgel iz tira premaknjena kulisa, v GROFU MONTE CHRISTO II. del — avto, ki pelje mimo prizorišča dvoboja ali v DRAKUTU MASCEVALCU asfaltna cesta, po kateri drdra kočija. TO SO STVARI, KI MOTIJO, KI RAZBIJAJO ILUZIJO STVARNOSTI. Menim pa, da prav tako, kot na primer premaknjene kulise, tudi tuj jezik (v tem primeru srbohrvaščina) razbije prepričljivost dogajanja. Kako naj verjamemo dogajanju v filmu (dogajal naj bi se v Londonu) kjer slišimo »jezik, kojeg razumije celji svet«? Prav tako kot avtomobili, asfaltna ceste in premaknjene kulise, bi nas motil tudi glas, ki tja ne sodi.

Kako pa sinhronizacija in ustava - ali ju bodo distributerji lahko uskladili?

Povsem jasno je, da distributerji, ko se odločijo za kako norost, ne kažejo nikakršnega veselja, da bi poslušali »glas ljudstva«, da bi malo bolj demokratično spoštovali nasprotna mnenja, torej lahko pričakujemo, da pri njih sinhronizacijska bolezen ne bo tako kmalu popustila in da nas bodo obsodili na nekaj let »gledanja sinhroniziranih filmov«. Torej je tovarišu Jezi lahko spuščati smešno prozorne žaljivke v obliki »svete jeze, žolča in umazanije« — on bo s pojavom sinhroniziranih filmov dokazal pravilnost svojih trditev in bo končno mučenec, ki ga okolje ni razumelo v njegovem boju za napredek revolucionarne stvari!!

Bolj zanimivo pa je vprašanje, kako se nam bodo distributerji tokrat izmuznili in nam porinili filme, sinhronizirane v srbohrvaščino. Upam, da je vsakemu bralcu znano določilo ustave, ki pravi, da ima vsak narod v naši federaciji pravico do svojega jezika, tako v šolstvu, javnem prometu ali kulturi. TE PRAVICE PA DISTRIBUTERJI DOLGA LETA NISO PRIZNAVALI. Svojih deset let so se naši filmski delavci ogorčeno borili z distributerji za slovenske podnaslove, ki smo jih potem dobili kot miloščino in še to popačene. Kako naj potem ob sinhronizaciji pričakujemo, da bodo distributerji tvegali in sinhronizirali tudi v slovenščino? Mislim, da

je tako pričakovanje brez haska, da bodo distributerji raje tvegali protustavnost, kot pa dvajsetkrat povečane stroške. In zopet se bo pričela po časopisih vojna, zopet bo trajalo precej let, preden bomo dobili klavirno slovensko sinhronizirane filme.

Takrat bomo krepko žalovali za podnaslovi

Ne samo protivljenje distributerjev, tudi možnosti in kvaliteta sinhronizacije v naš jezik je eden velikih problemov, ki jih bomo le težko rešili. Vzemimo, da bi se danes odločili za sinhronizacijo vseh filmov, ki bodo letos na sporedu. Težave, o katerih sem govoril, se bodo pričele (in tudi končale) ob dublerjih. Kje pa naj Slovenci najdemo armado dobrih dublerjev s primernimi glasovi, ko pa še pri FILMSKIH NOVOSTIH podtikajo glas, ki je nemogoč in učinkuje brutalno, aktivistično napihnjeno — enostavno, to je glas, da slabšega že ne bi moglo biti. ALI BO SINHRONIZACIJA TAKA?

Pri tem pa velja pomisliti tudi na gledalce, ki bodo prizadeti tudi finančno. Sinhronizacija je dejansko ŠESTDESETEKRA dražja (upoštevati moramo vse tri jezike), torej bo vsaka kopija precej dražja kot sedaj. Vsi vemo, da je količina gledalcev kolikor toliko stalna, kvečjemu zraste za nekaj procentov letno. Torej je logična posledica dražjih kopij zvišana cena vstopnic. To zvišanje bomo čutili vsi. IN ZATO (ker smo dovolj bogati) PRIVOSCIMO SI SINHRONIZACIJO. Z ZVIŠANIMI CENAMI BOMO BLAGODEJNO VPLIVALI NA RAZVOJ IN NAPREDEK FILMA NA PODROČJU SFRJ. PODPIRALI BOMO ZAKRKNJENOST NEPISMENIH (ki jih tako kruto zapiramo vrata v kinematografe) IN IMELI BOMO CEL KUP PREPIROV V USTAVNOSTI, KVALITETI IN SMOTRNOSTI TEGA POČETJA. Ko imamo že toliko denarja, ali ni bolje, da ga damo za napredek domačega filma, za to, da bo tudi naš film postal FILM, ki nas bo dostojno zastopal v svetu. RAJE DAJMO DENAR ZA DOBRE FILME KOT DA GA ZAPRAVLJAMO ZA SLABO SINHRONIZACIJO.

S tem bi, ako se ostali strinjate, zaključil nesrečno polemiko, ki ne prinaša nikakršnih koristi in vabim vse, ki se s sinhronizacijo strinjajo ali pa ne, na delovni sestanek Osrednjega filmskega kluba (v torek 2. II. 1965 v prostorih Občinske skupščine II. nadstropje, novi trakt — SEJNA SOBA, ob 19 uri), kjer bi o vsem resno

Buster Keaton

razpravljali in potem na kratko obvestili javnost z zaključki, do katerih smo skupno prišli. S tem bo marsikaj rešeno, obenem pa bo ostal prostor za bolj pomembne stvari, kot je prepir dveh zagrincev.

SICER PA, V MNOGIH KAVBOJKAH ALI INDIJANARICAH GOVORE INDIJANCI SVOJ JEZIK. WINETOU PA JE TAKO SKRPUČALO, VSAJ V TEJ IZVEDBI, DA OB NEMOGOČEM DEKORU, SLABI IN NEDOMISELNI IGRI, TER REVNEM SCENARIJU NI PRAV NOBENE IZGUBE. AKO WINETOU REČE: »ICH HABE GESPROCHEN«. TU SE Z AVTORJEM STRINJAM.

Pogačnik Jože

Filmi, ki so in bodo na sporedu

WINETOU II. del se nam ponuja z reklamnimi izseki, ki naj bi navdušene gledalce prepričali o kvaliteti in nezanimivosti tega najprivlačnejšega, najboljšega in najbolj vzburljivega filma. No, tako nas bo srečno napadel skrupucani barvanec z naših pokrajin. Ob njem si menda marsikdo lahko predstavlja, kaj nam bo »kulturnega« prinesel sinhronizirani film. Nemščina, čeprav v Karl Mayevem delu originalni jezik, učinkuje nemogoče, smešno in včasih idiotsko. Ob snemanju so sicer res prilepili na film nemški jezik, vendar, čeprav original, je tako nemogoč, da vsakega normalnega gledalca spravi v smeh. Nemščina na ameriških stegah, med rdečkaznimi prebivalci skalnih ptičev — vidite, to je kakor mora, ki obleži na človeku. Vse skupaj zveni tako nemogoče, da smo lahko samo srečni, da nam takih skrupucal ni treba gledati prevečkrat. KOMERCIALA, BARVICE IN »ICH HABE GESCHROCHEN«, to je vse. OGLEDITE SI GA IN PONEUMLJENI BOSTE.

STIRJE NEAPELSKI DNEVI so izredna stvaritev o trpljenju Neapelčanov pred koncem vojne, njihovo obupano prizadevanje za razširitev problematike in situacije. Sicer filma resda še nisem videl, pisali pa so o njem drugi, sposobni ljudje, ki jim verjamem. IN ONI GA PRIPOROČAJO, HVALIJO. Zanje JE UMETNINA. MENDA GA BOSTE TUDI VI SPREJELI, ČEPRAV IMA TEŽKO NALOGO ZARADI VASEGA OKUSA — KONKURIRATI BO MORAL WINETOU, PLAŽI, KICU. TO PA JE PRI NAS V KRAJU NEMOGOČE TEŽKA NALOGA.

NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI, je kakor veste, nastal po izredno uspehi TV seriji, predstavlja nam iste igralce v žal, dokaj slabši obliki. VREDNO OGLEDA.

MERLYN MONROE je resnično več kot zanimiv film, ki predstavlja mozaik igralkinih velikih uspehov, združenih v biografsko celoto. Srečanje z veliko zvezdo ameriškega filma, povečevano in žaljeno, šundom in ustvarjalnostjo, neumnostjo in naivnostjo ter neizkoriščenim talentom, bo dogodek, ki je vreden trenutka zbratosti, trenutka, ki lahko pove več kot kilometrski članki. PRIPOROCAM!

PLAVI ANGEL, prva verzija, nemški, bo v filmskem gledališču to nedeljo. Kvalitete: odlična igra, dober scenarij, res dobra režija. Po zvrsti melodrama, ki pa vključuje vse v sebi skriva trpko življensko resnico. Vsekakor daleč prekaša ameriško barvno verzijo. VREDEN VSE POZORNOSTI IN OGLEDA.

Pogačnik Jože

Mary ni videla, kako je glavni inspektor Blis izginil za arkadami. Komaj se je zmenil za pozdrav uradnika na straži in je hitel po obočnem hodniku proti sobi predsednika. Ta šibki mož s svojo bradico, z bledim obrazom in s svojimi živčnimi navadami ni prav nič storil za svojo priljubljenost, zahteval pa je od svojih podrejenih popolno pozornost in spoštovanje.

»To je Mr. Blis,« je dejal starejši policijski uradnik mlajšemu tovarišu. »Ognite se mu, če se le da! Že preden je šel v Ameriko, je bil z njim križ, sedaj pa je kar neprenesljiv.«

Mr. Maurice Meister, ki je sedel v eni mnogih čakalnici, ga je videl, ko je šel mimo. Čelo se mu je zmračilo. Hoja tega človeka se mu je zdela tako znana.

Sam Hackitt, odpuščen kaznenec, se je v spremstvu policista sprehajal po hodniku gor in dol. Zamišljeno se je popraskal po nosu in premišljal, kje je že srečal tega človeka.

Mr. Blis je odprl vrata v predsednikovo sobo, vstopil in jih zaloputnil za seboj. Wembury, ki je stal ob oknu in zrl na cesto, se je ozrl in mu pokimal. Pri vsaki novi kretnji mu je glavni inspektor Blis manj ugajal.

Mož z brado je stopil k mizi, ki je stala sredi sobe, vzel z nje spis in ga mrmraje prebral. V tem je vstopil službujoči uradnik in mu izročil pismo. Prebral je naslov, preden je vrgel pismo na mizo, nato je pogledal proti Wemburyju in dejal: »Zakaj pa vodi to zasliševanje komisar? Saj to ni upravna zadeva! Medtem ko me ni bilo tu, se je marsikaj spremenilo.«

— No, pa recimo, da ima Hackitt prav, ko trdi, da ga pozna. Kdo pa ga bo še lahko identificiral?« je udaril s knjigo po mizi.

»Vi. Kolikor mi je znano, ste ga po zadevi Attaman poskušal prijeti.«

Blis ga je strogo pogledal.

»Jaz? Jaz te propalce nisem nikoli videl. Tisti dan, ko sem ga hotel prijeti, mi je obrnil hrbet. Komaj sem položil nanj roko-sek, je sedelo štiri cole moza v meni. — Kdo ga je videl?«

»Meister,« je menil Alan.

Blis je namrščil čelo. »Meister! Rad bi vedel, če bo on sploh imel kdaj priliko govoriti?«

To je bilo drugo presenečenje, ki ga je tega jutra doživel Wembury.

»Zakaj pa ne?«

Blis se je vprašanju izognil. »Nekaj bi stavil, da ga Meister ni nikoli videl takega kot je v resnici. Preveč njuha »koks«. Čarovnik je spreten, to moram priznati. Raje bi imel, da ne bi nikoli zapustil Washingtona — tam sem imel vsaj mir.«

»Kaže, da se tu ne počutite posebno dobro?« je smehljalje vprašal Wembury.

»Vas bi gotovo obdržali tam,« je planil Blis, »mene pa preveč potrebujejo v Scotland Yardu.« Čeprav je Wemburyja jezilo, se je vendarle smejal.

»Vaše vedenje mi je všeč, vaša skromnost pa ne,« je dejal. »In vendar se zdi, da med nama ni velike razlike, saj, kot vse kaže, niso zločinci nič potrti, odkar ste se vrnili.«

Toda Blis se ni dal razdražiti. Bral je naslovno stran knjige, ki jo je držal v roki in je hotel ravno pripomniti nekaj zasmehljivega o

»Zaprte svoj nesramni kljun!« ga je nadrl Blis, Sam pa se je režal: »Čisto po vašem kopitu, gospod!«

»Hackitt, ne pozabite, kje ste!« ga je posvaril Alan.

Odpuščen kaznenec je pokazal svoje bele zobe. »Vem, Sir, kje sem. V Scotland Yardu. Pa že moram reči, da posebno udobno nimate tu. Kje pa je pravzaprav piano? Meister ga ima. In rožice, sploh vse, kar si človek more želeči.«

Če bi pogledi ubijali, bi Blis z njimi uničil kaznenca. Prav, ko se je pripravljval na temeljit odgovor, je vstopil polkovnik.

»Dobro jutro, Sir,« ga je dobrovoljno pozdravil Hackitt. »Lepo čredo imate tu, same tatove in morilce.«

Polkovnik Walford je zatajil nasmeh. »Hackitt, od vas smo prejeli pismo, ko ste bili še v zaporu.« Odprl je mapo, vzel iz nje moder pisemski papir in bral:

»Zelo spoštovani gospod! Upam, da vas bo našlo to pisanje pri dobrem zdravju in da so tudi vsi drugi gospodje v Scotland Yardu zdravi — «

»Nisem vedel, da se je Blis vrnil,« ga je prekinil Sam. »...Mnogo se govori o Čarovniku,« je nadaljeval polkovnik, »to je tisti, ki je utonil v Avstraliji. Zelo spoštovani gospod! Zdaj, ko se je poslovil od življenja, vam lahko marsikaj povem o njem, ker sem ga nekoč videl, čeprav samo za sekundo ali dve in tudi vem, kje je stanoval.«

»Res, res, Sir!« je prikimal Sam. »Stanoval sem v isti hiši kot on.«

»Ali je to res?«

»O, potem pa tudi veste, kakšen je po videzu.«

Čarovnik

Alan se je obrnil od okna. »Zadevo je imel v obdelavi predsednik, ker pa je obolel, zaslišuje namesto njega polkovnik Walford.«

»Zakaj pa ravno Walford?« je godrnjal Blis. »Saj ve o zadevi toliko kot moja petla!«

Alan je marsikaj prenesel. Vedel je, da se bo tega jutra srečal z Blisom in namenil se je, da ga povpraša o skrivnostnem obisku v Malpas Mansions. Toda Blis je bil, kot je kazalo, kaj drenove volje in prav nič razpoložen za pogovor. — in glavni urad je skoro prepričan, da je...«

Blis se je prezirljivo posmešnil.

»Čarovnik?« V tem pa se je domislil nekaj drugega, kajti vprašal je: »Kdo pa je pisal iz zaporov Maidston?«

»Hackitt — možak, ki ga je poznal.«

Blis se je glasno zasmejal.

»Hackitt? Ali mislite, da Hackitt kaj ve o njem? V Scotland Yardu so postali zelo lahko-verniki!«

Obnašanje tega človeka je bilo naravnost žaljivo. Zdelo se je, da bi rad Wemburyja razdražil.

»Pravi, da bi ga spoznal.«

»Bedarija!« je zaničljivo odvrnil Blis. To je le zvijača starega bahača! Ta bi natvezel marsikaj samo, da bi vzbudil senzacijo!«

»Dr. Lomond misli...« je začel Wembury, toda bradati detektiv je planil pokonci in se zadril: »Kaj me briga, kaj misli takle policijski zdravnik! Ta človek je skrajno predrzen! Hotel mi je predpisovati, kaj naj delam.«

Wemburyju ni bilo nič znanega, da bi se bil mirni policijski zdravnik sprl z razboritim detektivom. »Lomond je sposoben strokovnjak,« je zatrjeval.

Blis je listal po knjigi, ki je ležala na mizi.

»To trdi sam o sebi v svoji knjigi in vi mu verjamete, ne? Bil sem dve leti v Ameriki, v pravem središču te antropološke oslarije. Naletel sem na norce, ki so več vedeli kot Lomond.«

dr. Lomond in njegovih antropoloških študijah, ko je vstopil polkovnik Walford.

»Gospoda, oprostita, da sta morala čakati name,« je dobrovoljno dejal. »Dobro jutro, Blis!«

»Dobro jutro, Sir!«

»Dospelo je pismo za vas,« je poročal Wembury.

»Da,« je godrnjal Blis, »saj to komisar lahko sam vidi!«

»Možak, ki vam je pisal iz zaporov Maidston, je tu,« je javil Alan.

»Ah, Hackitt?«

»Saj vendar ne mislite, da res pozna Čarovnika?« je posmehljivo vprašal Blis.

»Odkrito rečeno, ne. Toda, ker prihaja iz Deptforda, je vendarle nekaj možnosti, da govori resnico. Dajte, pokličite ga, Wembury! Stopil bom še do višjega komisarja in mu sporočil, da zaslišujem.«

Ko je polkovnik zapustil sobo, je dejal Blis: »Hackitt? Hm! Saj ga poznam. Pred petimi ali šestimi leti sem mu preskrbel osemnajst mesecev za vlom. To je nepoboljšljiv lažnivec! Dve minuti nato pa so na Wemburyjevo telefonsko naročilo pripeljali v sobo nepoboljšljivega lažniva.«

Mr. Samuel Cutbert Hackitt je kazal drzno obnašanje neuničljivega Londončana. Pri njegovem vstopu ga okolica nikakor ni zmedla ali pa ga preplašila grožnja Scotland Yarda, ki je visela nad njim.

Alana je smehljalje pozdravil.

»Halo, Wembury,« je vzkliknil veselo Sam. »Zdravi in dobre volje ste videti!« Potem je pozorno pogledal Alanovega spremljevalca.

»Saj poznate vendar dr. Blisa?«

»Blisa? Samovo čelo se je namrščilo. »Nekaj spremenili ste se, bi dejal. Kje pa ste našli to brado?«

Kakršen je bil, ste hoteli reči,« je popravil Sam. »Saj zdaj je mrtev.«

Polkovnik je zmajal z glavo in možak je odprtih ust zijal vanj. Alan je opazil, kako je Hackitt spremenil barvo.

»Ni mrtev? Čarovnik živi? Pozdravljeni, hvala vam!« obrnil se je proti vhodu, da bi odšel.

»Kaj veste o njem, Hackitt?«

»Čisto nič, manj kot nič!« je odgovoril Hackitt s poudarkom. »Povedal vam bom prav po pravici, brez vsakršnih čenč zarobiti* mrtvega človeka,« je dejal zelo resno Sam, »je čisto nekaj drugega kot zarobiti živega Čarovnika. Na to se lahko zanesete! O Čarovniku res vem nekaj — ne mnogo, le prav malo. In še tisto malo ne bom povedal. Zakaj ne? Prišel sem ravno iz pržona in Meister mi je dal delo. Živel bi rad v miru, ne da bi me kdorkoli nadlegoval.«

»Ne bodite prismojeni, Hackitt,« je vzkliknil komisar. »Če boste vi nam pomagali, bomo morda lahko tudi mi pomagali vam.«

Na Samovih ustnicah se je pojavil porogljiv nasmešek. »Ali me boste oživili, če bom mrtev?« je vprašal posmehljivo. Čarovnika ne bom zarobil, pa konec. To je nekoliko prehud poper.«

»Ne verjamem, da sploh kaj veste o njem,« ga je zbadal Blis.

»Kaj vi verjamete, me peklensko malo briga,« je godrnjal Sam.

»Potem pa na dan z besedo — če kaj veste, povejte komisarju! Česa pa se bojite?«

»Tistega kot vi,« se je razjezil Hackitt. »Vas je že enkrat skoraj imel. Aha, zdaj se ne smejete več. Žal mi je, da sem zaradi tega nespo-razuma prišel sem. Pozdravljeni vsi skupaj!«

Hotel je oditi.

»Počakajte no,« je dejal Blis.

* Zarobiti pomeni v »jeziku« zločinca toliko kot izdati koga.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 30. JANUARJA DO 5. FEBRUARJA 1965

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 30. januarja

8.05 Slovenske narodne poje »Harijski bratje« — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Za šolarje — 9.25 Mladi glasbeniki šole iz Zagreba — 9.45 Četrti ure s pevko Ireno Kohont — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Koncertne drobtine — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Chopin na baletnem odru — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pojeta ženski in moški zbor Svobode iz Hrastnika — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Tri scene iz opere Idomenec — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 31. januarja

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Zabavni intermezzo — 17.15 Radijska igra — 18.25 Pred rojstnim dnem dveh velikih violinistov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Glasba ne pozna meja — 21.30 Iz slovenske simfonične zabavne glasbe — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Nocturno

PONEDELJEK — 1. febr.

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Starejša in novejša francoska glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Škotskem in Angliji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Zborovske skladbe Antona Forsterja — 16.00 Vsak dan za vas

17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Družba in čas — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Nocoj ob 20.00 — 20.30 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK — 2. februarja

8.05 Zadovoljni Kranjci in trio Avgusta Stanka — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Za šolarje — 9.25 Prizor iz opere »Mefistoles« — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pesmi jugoslovanskih narodov — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Za šolarje — 14.55 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske zabavne ansamble — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital violinista Srečka Zolokarja — 20.20 Radijska igra — 21.07 Intermezzo z godali — 21.20 Serenadni večer — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Iz jugoslovanske orkestralne glasbe

SREDA — 3. februarja

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Slovenske narodne — 9.25 Domače viže in napevi — 9.45 Vrstijo se solisti — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Iz oper nemških romantikov — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Za šolarje — 14.35 Kaj pojo mladi pevci pri nas — 15.30 Dva venčka narodnih — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba z novega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Poje Komorni zbor RTV Zagreb — 20.20 Tako pojo in igrajo v Pragi — 20.40 Italijanka v Alžiru — opera — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK — 4. februarja

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za šolarje — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Domači pele-mele — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš pred-

nosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Igra kvintet bratov Avsenik — 12.30 Med suitami — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S solisti ljubljanske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pihalna godba RTV Ljubljana — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturmo — 22.10 S popevkami po kontinentih — 23.05 Bachov večer

PETEK — 5. februarja

8.05 Odmevi naših krajev — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Igra Pihalna godba nizozemske mornarice — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Nastopa Komorni zbor RTV Ljubljana — 10.35 Nova na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.30 Drobnji odlomki iz oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Chopinove in Brahmsove variacije na originalno temo — 15.30 Nemške narodne pesmi — 15.47 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.40 Neznani Verdi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazz — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Med partiturami Lutoslavskega in Hindemitha

K I N O

Kranj »CENTER«

30. januarja jug. nem. barv. film WINETOU II. DEL ob 16., 18. in 20. uri, premiera jug. filma NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI ob 22. uri.

31. januarja nemški film PLAVI ANGEL ob 10. uri, jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 15., 17. in 19. uri, premiera jug. filma NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI ob 21. uri

1. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 16., 18. in 20. uri

2. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 16., 18. in 20. uri

2. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 16., 18. in 20. uri

3. februarja jug. film NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

30. januarja amer. barvni CS film VELIKA ZEMLJA ob 15., 18. in 21. uri

31. januarja ital. barv. CS film HERKULES IN LIBIJSKA KRALJICA ob 10. in 14. uri, jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 16. uri, amer. barv. CS film VELIKA ZEMLJA ob 18. uri, premiera amer. barv. CS filma MERLYN MONROE ob 21. uri

1. februarja jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 16. in 18. uri, premiera franc. CS filma JULES IN JIM ob 20. uri

2. februarja amer. barvni CS film STIRJE APOKALIPTICNI JEZDECI ob 15.20 in 20. uri, jug. nem. barv. film WINETOU II. DEL ob 18. uri

3. februarja amer. barvni CS film VRNITEV V MESTO PEYTON ob 15.30, 18. in 20.30 uri

Štazišče »SVOBODA«

31. januarja jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 10. uri

3. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 19. uri

Kropa

30. januarja amer. barvni film ZADNJI VLAK IZ GUN HILLA ob 20. uri

31. januarja amer. barvni film ZADNJI VLAK IZ GUN HILLA ob 15. in 19.30

Cerkije »KRVAVEC«

31. januarja ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA ob 16. in 19. uri

Preddvor

30. januarja nemški film ZALJUBLJENA DETEKTIVA ob 19. uri

Naklo

31. januarja ital. barv. CS film BAGDADSKI TAT ob 16. in 18.30 uri

Gorje

31. januarja nemški film ZALJUBLJENA DETEKTIVA ob 16. in 18.30

Podnart

30. januarja nem. barvni film GRASČINA STRAHOV ob 17. uri

31. januarja ital. film SNEGULJČICA IN 7 SKRATOV ob 15. uri

Jesenice »RADIO«

30. do 31. januarja ital. barv. film TARAS SIN ATILE

1. februarja nemški film MOJA DRAGA OSTANI Z MENOJ

2. do 3. februarja franc. film MIKAVNA LAZNIVKA

4. do 5. februarja amer. barv. film VOHUN NA POVELJE

Jesenice »PLAVZ«

30. do 31. januarja franc. film MIKAVNA LAZNIVKA

1. do 2. februarja ital. barv. CS film TARAS SIN ATILE

5. februarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

Zirovnica

30. januarja amer. VV film OBDOBJE ZAKONKEGA PRIVAJANJA

31. januarja amer. barvni CS film KO ZVONIJO ZVONOV

3. februarja ital. barv. CS film TARAS SIN ATILE

Dovje-Mojstrana

30. januarja amer. barvni CS film KO ZVONIJO ZVONOV

31. januarja amer. VV film OBDOBJE ZAKONKEGA PRIVAJANJA

4. februarja ital. barv. CS film TARAS SIN ATILE

Koroška Bela

30. januarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

31. januarja franc. barvni CS film GROF MONTE CHRISTO II. DEL

1. februarja francoski film MIKAVNA LAZNIVKA

Kranjska gora

30. januarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

4. februarja francoski film MIKAVNA LAZNIVKA

Radovljica

30. januarja amer. barvni film PAST ZA STARSE ob 20. uri

30. januarja ital. film SNEGULJČICA IN 7 SKRATOV ob 18. uri

31. januarja amer. barvni film PAST ZA STARSE ob 15., 17.30 in 20. uri

31. januarja ital. film SNEGULJČICA IN 7 SKRATOV ob 10. uri dopoldne

2. februarja danski film SPOPAD ob 18. in 20. uri

3. februarja nem. jug. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 18. in 20. uri

Zanimivosti

Edinburški astronomi v Italiji

Slabi vremenski pogoji so prisilili edinburške astronome, da bodo v kratkem pričeli z gradnjo astronomskega observatorija v Albanskih gorah jugovzhodno od Rima. Novi teleskop bodo postavili na gori Porzio nedaleč od mesta Frascati in bo služil predvsem za opazovanje zvezd s šibko svetilnostjo.

Astronomi so se odločili za observatorij v Italiji samo zaradi tega, ker ima mesto Edinburg v letu samo približno 10 jasnih noči in 50 s šibko oblačnostjo. Nasprotno ima Monte Porzio medtem približno 150 jasnih noči in 100 noči z rahlo oblačnostjo. Novi teleskop bo nared leta 1966.

Strehe iz nerjavečega jekla

Najnovejši material za pokrivanje streh je sedaj nerjaveče jeklo in sicer debeline komaj 0,35 mm. 1 m² površine tehta komaj 2,6 kg. Gradbeniki so se odločili zanj posebno zaradi tega, ker so Švedi izumili avtomatizirano napravo za varjenje jeklenih delov na sami strehi.

Varilna naprava zvari avtomatično 4,5 m nerjavečega jekla v minuti, zvariki absolutno ne propuščajo vode tudi na povsem vodoravni strehi, hkrati z varjenjem pa lahko jeklo poljubno tudi zakrivijo.

Nova jeklena streha je primerna za najtežje klimatske pogoje, potrebuje zelo malo nege in prekaša na splošno vse dosedanje gradbene materiale.

Sredstvo proti plevelu

Več kot 4.000 ha obdelovalne površine zemlje zasedene s korenjem so lani Francozi zapražili s sredstvom za uničevanje plevela. Obdelovalna površina je dala lani četrtino pridelka korenja v državi, letos pa predvidevajo celo polovico. Uničevalno sredstvo za plevel je herbicid, ki ga je razvil podjetje Du Pont v ZDA.

Sredstvo učinkuje na liste in korenine, zato ga lahko uporabijo pred in med rastjo plevela. Uspeh je najboljši, če močan dež enakomerno razdeli herbicid po zemlji. Uspešno učinkuje proti večini vrst trav in okoli 20 vrstam širokolistnega plevela. Sredstvo bodo koristno uporabili tudi pri koruzi.

Večja produktivnost z glasbo

»Z glasbo gre vse bolje...«, tako se prične neka znana popevka. Dejansko so tudi pri industrijski proizvodnji spoznali, da pri fizičnem delu glasba precej prispeva k večji delovni vnemi in storilnosti zaposlenih. To so dokazali tudi s statistikami. »Funkcionalno glasbo«, kot strokovno imenujejo to vrsto glasbe, so sovjetski psihologi dobri raziskali. Na podlagi številnih opazovanj in statistik so sestavili najuspešnejši program, ki je pravzaprav konglomerat več vrst glasbe z določenim tempom, instrumentacijo in določeno zasedbo orkestrrov. Najvažnejše pri izbiri nove »delavske« glasbe je izbira programa.

Zanimivo je, da ni vseeno, kdaj so glasbo predvajali. Največ uspeha so dosegli pred začetkom dela in po končanem odmoru, ko vsak delavec rabi nek določen čas »za ogrevanje«, da doseže svojo običajno največjo storilnost. Z glasbo so ta čas občutno skrajšali.

Velik uspeh so poleg tega dosegli tudi ob tistih trenutkih, ko so se pri delavcih pokazali prvi znaki utrujenosti.

Največji tanker na svetu

V norveški ladjedelnici »Rosenberg Mekaniske Versted« so lani splovili »Berge Bergesen«, največji tanker na svetu. Tanker je last norveške ladijske družbe in ima nosilnost 110.000 brt. Pogonja ga diesel motor 23.000 PS in doseže polno obremenjen hitrost 16 vozlov. Ladja je 260 m dolga, 39 m široka in razdeljena na 27 tankov za gorivo. Seveda ji ne manjka najnovejših navigacijskih in radijskih naprav, poleg tega pa ima še kompletno napravo industrijske televizije kot pomožno navigacijsko sredstvo za gibanje v ožinah.

Najpomembnejša je avtomatizacija upravljanja. V primerjavi z največjo ladjo sveta »Queen Elizabeth«, ki ima nekaj nad 80.000 brt in v strojnem delu zaposlenih 450 mož posadke, ima »Berge Bergesen« za svojih 110.000 brt samo 25–30 mož.

Ladijska družba je naročila v isti ladjedelnici še dve enaki ladji.

Elastično kolo

Kolo — kot sestavni del voz — je eno izmed najstarejših človekovih tehničnih iznajdb, vendar kot kaže, še ni doseglo najvišje stopnje razvoja. Profesorja J. B. Liljedahl in Barney Hunag z univerze Purdue v Lafayetteu sta konstruirala nov sistem in ga imenovala »elastično kolo«. Novo kolo nasproti dosedanemu med vožnjo mnogo bolj duši udarce, se bolj prilagaja terenu in ima manjši pritisk na pesto (glavo, skozi katero gre os pri kolesu).

Elastična konstrukcija je namenjena predvsem za poljedelske traktorje, sodijo pa, da se bo dala razviti tudi za druga vozila. Konstruktorja sta napravila za sedaj šele preizkusni model. Oplat pri kolesu se sestoji iz jeklene vzmeti, ki pri obtežbi nekoliko popusti, tako da nastane med kolesom in tlemi večja dotikalna površina. Pesto in oplat sta vezana z napero kolenskega sklepa in učinkujeta kot vzmet ter tako dušita udarce.

Po prvih laboratorijskih poskusih na novem kolesu sta dosegla iznajditelja pri hitrosti 16 km na uro 65 odstotkov manj udarcev in 73 odstotkov manjši pritisk na pesto od vrednosti na običajnih kolesih.

Ušesa »vidijo«

Človeka je možno priučiti, da na podlagi določenih glasovnih odmevov zazna predmete na krajši razdalji. To so potrdili nedavni eksperimenti v posebnih laboratorijskih prostorih.

Poskusnim osebam so zavezali oči in jih postavili v popolnoma neakustičen prostor. Z oddajnika so usmerili snop impulzov 10 kHz valovne dolžine na določen predmet. Valovi so se odbili od predmeta. Po njihovem povratku so jih prestregla tudi ušesa poskusnih oseb. Že po nekaj poskusih so osebe določile razdaljo in tudi obliko predmetov in to skoraj natančno v razdalji enega do treh metrov. Če so jim namesto predmetov sprožili roko, so vedele natančno povedati, ali je roka odprta, ali stisnjena v pest. Odlično so razlikovale tudi profile kovin, npr. votle cevi od polnih. Izmed usmerjenih impulzov so se najbolj obnesli kratki žvižgajoči toni. Višina tonov se namreč spremeni, čim impulz »zadene« predmet.

Sedanji poskusi so prvi tovrstni, vendar že zdaj mnogo obetajo. Končni izsledki bodo namreč osnova pri konstrukciji naprav za slepe. Tako si bo človek sam konstruiral napravo za gledanje v temi, ker ga pač »mati narava ni obdarila« s podobno napravo, kot jo že imajo nekatere živali npr. netopirji.

Resnične prigode našega sedelavca pri vojaki

Vesela V. P.

Dovolj velik

Sobotno čiščenje prostora. Adih stoji z blatnimi čevlji na stolu in briše šipe. Desetar vzroji:

»Zakaj ne daš papir na stol?«

»Druže desetare, to pa res ni potrebno! Saj sem dovolj velik, da dosežem vrh okna!«

Nemogoče

Bliza se čas prekomand in slačenja uniforme. Mansikatero deklško srce trepetava v bojazni, da se ji njen izbrani ne bo nikoli več vrnil.

»Joce«, šepeta ona, »kajne, da boš ostal vedno pri meni?«

»Saj veš vendar, da je to nemogoče, ko pa imam dovolj samo do pol devetih!«

Petelinček

Boško je v vojski dobil prve nabočnike v svojem življenju. Vsa četa ga pozna kot večnega prepirljivca in zdrarharja, zato so vsi tihi, ko se z njimi pojavi v stroju. Njemu to očitno ni všeč, kajti ves nesrečen hodi od tovariša do tovariša, se pred nekom ustavi, ga z jeznim pogledom premeri in srdito dé:

»Da mi ne zineš nitj besedice o mojih očalih, si slišal?«

Naivno

Regrutu Jožetu hlače kar nočejo stati, kajti fanta je le malo preveč skupaj! Pa se napoti k četnemu starešini in ga naprosi, naj mu jih zamenja. Po daljšem brskanju v »magacinu« se oficirju le posreči najti dovolj velike hlače.

»Tele ti bodo kot po meri!« pravi. »Sicer jim manjkajo vsi gumbi, toda to je kvečjemu dvajset minut dela!«

Nič ne de!« urno odvrne regrut. »Saj se lahko čez dvajset minut vrnem.«

Televizija

SOBOTA — 30. januarja

RTV Zagreb 17.40 Pravljice in bajke, 19.05 Zvoki v gibanju — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Zagreb 18.45 Tu nekje poleg vas — mladinska igra — RTV Ljubljana 19.30 Vsa — soboto, 19.45 Cik-cak — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Sprehod skozi čas — Evrovizija 21.00 Festival italijanskih pesmi — RTV Beograd 22.00 Rezerviran čas — RTV Liub-

ljana 22.50 Serijski film, 23.00 TV obzornik

NEDELJA — 1. februarja

RTV Ljubljana 9.30 Film za otroke — RTV Zagreb 10.00 Kmetijska oddaja — RTV Ljubljana 19.00 Film iz serije »Svetnika« — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.45 Quiz oddaja, 21.45 Poročila

PONEDELJEK — 2. febr.

RTV Ljubljana 16.40 Ruščina, 17.10 Angleščina — RTV Beograd 17.40 Francoščina — RTV Zagreb 18.10 Risanke — RTV Ljubljana

18.45 TV praktikum — RTV Beograd 19.15 Tedenski športni pregled — RTV Ljubljana 19.45 Rezerviran čas — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Skopje 20.30 Glasbena oddaja — RTV Zagreb 20.40 Obredna ogrlica — TV drama — RTV Ljubljana 21.40 Naš teleobjektiv, 21.55 TV obzornik

TOREK — 3. februarja

Ni sporeda!

SREDA — 4. februarja

RTV Ljubljana 17.40 Film za otroke — RTV Beograd 18.00 Slike sveta — RTV

Ljubljana 18.25 TV obzornik, 18.45 Dosežki znanosti, 19.15 Opera skozi stoletja, 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Sarajevo 20.30 Lirika — RTV Ljubljana 20.40 10 za detkov, 21.40 Kulturna tribuna, 22.10 TV obzornik

ČETRTEK — 4. februarja

RTV Beograd 11.00, Francoščina — RTV Ljubljana 16.40 Ruščina na TV, 17.10 Angleščina — RTV Zagreb 17.40 Mendov spored — RTV Ljubljana 18.25 TV obzornik — RTV Zagreb 18.45 Repor-

taža, 19.15 Glasbene margi-

PETEK — 5. februarja

RTV Zagreb 18.10 TV sli-